

LANDINFO

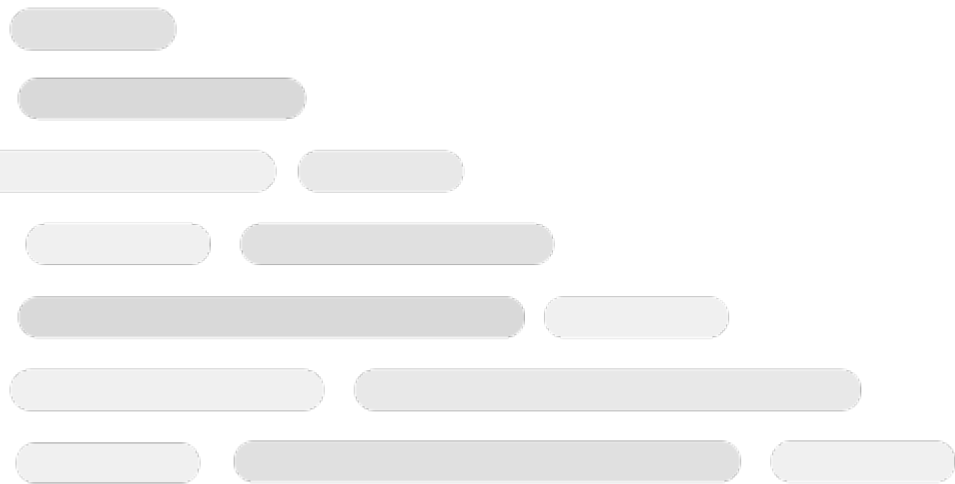
Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Temanotat

Iran

Reaksjoner mot regimekritiske eksiliraneres familiemedlemmer i Iran

23. november 2021

© Landinfo 2021

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.

Alle henvendelser om Landinfos rapporter kan rettes til:

Landinfo
Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Fredrik Selmers vei 6
Postboks 2098 Vika
0125 Oslo
Tel: 23 30 94 70
E-post: landinfo@landinfo.no
www.landinfo.no

Om Landinfos temanotater

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) innhenter og analyserer informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om.

Landinfos temanotater er basert på opplysninger fra nøye utvalgte kilder. Opplysningene er behandlet i henhold til [anerkjente kvalitetskriterier for landinformasjon](#) og [Landinfos retningslinjer for kilde- og informasjonsanalyse](#).

Temanotatene bygger på både skriftlig og muntlig kildemateriale. En del av informasjonen som formidles, er innhentet gjennom samtaler med kilder på informasjonsinnhentesreiser. Landinfo tilstreber bredde i kildetilfanget, og så langt mulig er det innhentet informasjon fra kilder som arbeider uavhengig av hverandre. Alt benyttet kildemateriale er fortløpende referert i temanotatene. Hensyn til enkelte kilders ønske om anonymitet er ivarettatt.

Notatene gir ikke et uttømmende bilde av temaene som undersøkes, men belyser problemstillinger som er relevante for UDIs og UNEs behandling av utlendingssaker.

Landinfo er en faglig uavhengig enhet, og informasjonen som presenteres, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos temanotater gir heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som omtales.

About Landinfo's reports

The Norwegian Country of Origin Information Centre, Landinfo, is an independent body within the Norwegian Immigration Authorities. Landinfo provides country of origin information (COI) to the Norwegian Directorate of Immigration (Utlendingsdirektoratet – UDI), the Immigration Appeals Board (Utlendingsnemnda – UNE) and the Norwegian Ministry of Justice and Public Security.

Reports produced by Landinfo are based on information from carefully selected sources. The information is collected and analysed in accordance with [common methodology for processing COI](#) and [Landinfo's internal guidelines on source and information analysis](#).

To ensure balanced reports, efforts are made to obtain information from a wide range of sources. Many of our reports draw on findings and interviews conducted on fact-finding missions. All sources used are referenced. Sources hesitant to provide information to be cited in a public report have retained anonymity.

The reports do not provide exhaustive overviews of topics or themes, but cover aspects relevant for the processing of asylum and residency cases.

Country of Origin Information presented in Landinfo's reports does not contain policy recommendations nor does it reflect official Norwegian views.

Summary

Harassment of family members is one of several measures used by the Iranian regime to target oppositional citizens abroad. Different kinds of state actions against relatives are reported, such as pressure, threats and intimidation, typically forwarded during interrogations by intelligence officers. In such situations, individuals can be pressured or threatened into providing information, cooperating and distancing themselves from their family member. In some cases, threats escalate to arrest and detention, and there are also instances of family members having been prosecuted and convicted. Economic sanctions and confiscations of passports are also reported. All these state actions are part of an effort to silence and contain regime dissenters abroad, and to prevent their criticism for gaining a foothold in Iran.

The reactions seem to correlate with the effectiveness of the exile activity, how much attention it draws, and how damaging it is perceived to be for the country's internal and external security. The profile and actions of family members can also impact the state's reactions, even if the lack of active support or other oppositional activities in itself does not safeguard against harassment. As pointed out in the last chapter of the report, state actions against exiled activists' families fit a pattern of measures implemented against dissidents and activists residing in Iran.

Sammendrag

Trakassering av familiemedlemmer er et av flere virkemidler iranske myndigheter tar i bruk overfor opposisjonelle eksiliranere de ønsker å ramme. Ulike former for press, trusler og intimidasjon er rapportert, og fremmes blant annet i avhør hos etterretningen. I slike sammenhenger kan familiemedlemmer bli presset og truet til å avgi opplysninger, samarbeide og ta avstand fra slektningen sin. I noen tilfeller eskalerer trusler til arrestasjon og fengsling, og det er også eksempler på at familiemedlemmer har blitt straffeforfulgt og domfelt. Økonomiske sanksjoner og utreiseforbud er også rapportert. Med disse handlingene forsøker iranske myndigheter å stilne og kontrollere kritikken fra eksilmiljøet, og hindre at den får et nedslagsfelt i Iran.

Myndighetenes reaksjoner synes å samsvare med hvor effektiv opposisjonsaktiviteten er, hvor mye oppmerksomhet den tiltrekker seg, og hvor skadelig den antas å være for landets indre og ytre sikkerhet. Profilen og handlingene til det enkelte familiemedlemmet kan også påvirke regimets reaksjoner, selv om mangel på aktiv støtte eller annet regimekritisk arbeid i seg selv ikke sikrer mot trakassering. Som vist i notatets siste kapittel, er reaksjonene mot eksiliraneres familiemedlemmer del av en praksis som også rammer dissidenter og aktivister som befinner seg i Iran.

Innhold

1 Innledning	6
2 Reaksjoner mot familie er et av flere virkemidler mot regimekritiske eksiliranere	7
3 Typer av reaksjoner mot familiemedlemmer	8
3.1 Overvåkning	8
3.2 Avhør hvor man kan bli utsatt for press og trusler	9
3.3 Press om å medvirke i offentlige svertkampanjer.....	10
3.4 Arrestasjon og straffeforfølgelse	11
3.4.1 Lovgrunnlag	11
3.4.2 Arrestasjon og fengsling.....	11
3.4.3 Straffeforfølgelse og domfellelser	12
3.5 Økonomiske og sosiale sanksjoner og pressmidler	14
3.6 Inndragelse av pass	14
4 Hva forsøker myndighetene å oppnå?	15
4.1 Skremme regimekritikere til stillhet	16
4.2 Gjengjelde og straffe handlinger begått av eksilborgere	16
4.3 Presse personer til å returnere fra eksil.....	16
4.4 Skaffe informasjon og rekruttere informanter	17
4.5 Kutte bånd til eksilmiljøet og sikre familienes taushet.....	18
5 Sammenheng mellom aktivitetsnivå og grad av reaksjon	18
5.1 Noen av de mest rapporterte profilene	20
5.1.1 Ansatte i persiskspråklig media	20
5.1.2 Kvinnerettsforkjemperen og journalisten Masih Alinejad.....	21
5.2 Hendelser som involverer mindre fremtredende regimekritikere.....	22
5.3 En viss vilkårlighet i myndighetenes handlinger.....	23
6 Betydningen av familiemedlemmers egne profiler	24
6.1 Hva vet vi om profilene til domfelte familiemedlemmer?	25
7 Nær familie er mest utsatt	26
8 Reaksjoner mot familiene til opposisjonelle i Iran	27
8.1 Trusler og reaksjoner mot familiene til fengslede	27
8.2 Press om å inkriminere og fordømme aktivister i nær familie	29
8.3 Krav om taushet og reaksjoner for brudd på det	30
8.4 Andre reaksjoner.....	32
9 Referanser	33

1 Innledning

Iranere som utøver regimekritisk aktivitet i utlandet, og som kommer i iranske myndigheters søkelys, kan oppleve at familien i hjemlandet blir rammet av press, trusler og andre reaksjoner. Dette temanotatet belyser hva slike reaksjoner helt konkret kan gå ut på, og hva myndighetene forsøker å oppnå. Notatet ser videre på forholdet mellom aktivitetsnivået til eksiliraneren, og intensiteten og alvorret i trakasseringen familien kan bli utsatt for. Hvorvidt familiemedlemmers egne profiler påvirker graden av reaksjoner, er også forsøkt belyst.

Trakassering og andre reaksjoner mot familiemedlemmer rammer ikke bare eksilaktivister, men er også en taktikk myndighetene bruker overfor regimekritikere som bor i Iran. Dette er ikke et nytt fenomen. Det å utnytte følelsesmessige bånd og familieforhold skal ha blitt brukt som en potensiell overgrepsmetode siden de første årene av Den islamske republikken (Ghajar 2020). Det siste kapittelet i notatet presenterer kort noe av det som kjennetegner slike myndighetshandlinger i dag. Hensikten er å vise at praksisen overfor eksilborgere inngår i en større sammenheng.

En stor del av kildematerialet notatet bygger på, er åpent tilgjengelig. Det dreier seg om rapporter og artikler fra menneskerettighetsorganisasjoner, utlendingsmyndigheter og forskere. Landinfo har i tillegg vært i kontakt med to kilder som har gitt svært nyttige bidrag til notatet. Den ene er Center for Human Rights in Iran (CHRI), som siden 2008 systematisk har samlet og publisert informasjon om overgrep i Iran. På nettsidene sine opplyser CHRI (u.å.-a, b) at de lener seg på primærkilder i Iran i sitt rapporteringsarbeid, nærmere bestemt uavhengige granskere, sivilsamfunnsaktivister og menneskerettighetsforkjempere.

Den andre kilden som har bidratt med opplysninger og vurderinger, er den iranske juristen Mohammad Hedayati-Kakhki. Han underviser ved Center for Criminal Law and Criminal Justice ved universitetet i Durham, Storbritannia, og har siden 2003 bistått europeiske utlendingsmyndigheter med sin brede kunnskap om Iran i ulike sammenhenger. Landinfo har nylig samarbeidet med Hedayati-Kakhki i et prosjekt om straffeprosess i Iran.

I arbeidet med notatet har vi hovedsakelig konsentrert oss om hendelser fra de siste fem årene. Som CHRI (e-post august 2021) påpeker, kan det imidlertid være enkelthendelser som ikke når offentligheten. Myndighetenes krav om hemmelighold og frykten for å sette nære og kjære i ytterligere fare, er årsaker til at hendelser ikke nødvendigvis blir offentlig kjent. For å illustrere bredden i typen profiler som har blitt rammet, har vi derfor tatt med enkelte eksempler som er eldre enn fem år.

2 Reaksjoner mot familie er et av flere virkemidler mot regimekritiske eksiliranere

Ulike former for trakassering av opposisjonelle eksilborgeres familiemedlemmer kjennetegner autoritære regimer som Iran, som har politisk vilje og kapasitet til å forsøke å stilne regimekritikk utenfor landets grenser. Slike handlinger betegnes som «coercian-by-proxy» i akademisk kildemateriale, og defineres slik (Adamson & Tsourapas 2020, s. 10):

Coercion-by-proxy constitutes the actual or threatened use of physical or other sanctions against an individual *within* the territorial jurisdiction of a state, for the purpose of repressing a target individual residing *outside* its territorial jurisdiction.

Digital kommunikasjonsteknologi gir regimekritikere i eksil mulighet til å nå og påvirke et hjemlig publikum. Dermed oppleves kritikerne også som en trussel av iranske myndigheter. Likeledes frykter myndighetene at eksilaktivister formidler informasjon til et internasjonalt publikum, og på den måten bidrar til å bygge opp et eksternt press på regimet. Forskeren Marcus Michaelsen (2018, s. 252-253) beskriver det slik:

In the threat scenarios of regime hardliners, they [exiled activists] are part of a larger Western conspiracy seeking to undermine the political system and corrupt revolutionary values in Iran. In the same vein, external media reaching out to publics inside Iran and popular social media applications are seen as tools in a ‘soft war’ against the Islamic Republic.

Michalsen (2018, s. 259; 2021, s. 12) trekker frem ulike virkemidler og ressurser Iran med flere land bruker for å kontrollere og undertrykke regimekritikere i utlandet:

- Etterrettingsapparatet benytter ambassadene som utposter til å overvåke, infiltrere og undergrave politisk aktivitet i diasporaen.
- Digital teknologi muliggjør overvåkning og trakassering.
- Svertetekampanjer lanseres i statlig media for å undergrave personers omdømme.
- Nære og kjære i hjemlandet kan bli utsatt for press, trakassering og andre reaksjoner.

Nettopp det å bruke slektninger som målskive regnes som den mest effektive måten å begrense politisk aktive eksiliranere på. Det krever en sterk grad av dedikasjon og personlig offer for å overvinne denne typen press.

Kvinnerettsforkjemperen Mansoureh Shojaee, som forlot Iran i 2010 og er bosatt i Nederland, viser til at noen eksiliranere har begrenset sin offentlige aktivitet på grunn av dette (Michaelsen 2018, s. 259).

Strategien kan også ha færre umiddelbare kostnader for regimet enn det mer direkte aksjoner i utlandet vil innebære, ettersom myndighetene opererer friere innenfor eget territorium. Man unngår ikke bare å krenke suvereniteten til andre stater, det er også større sjanser for at handlingene kan holdes skjult for den internasjonale offentligheten (Adamson & Tsourapas 2020, s. 9-10).

3 Typer av reaksjoner mot familiemedlemmer

Det rapporteres om et bredt spekter av reaksjoner mot slektninger til iranske dissidenter, aktivister og journalister i eksil. Ifølge Center for Human Rights in Iran (CHRI, e-post august 2021) dreier det seg oftest om trusler, intimidasjon og trakassering som fremmes på ulike måter. Fenomenet synes ikke å være avgrenset til bestemte opposisjonelle grupper eller aktiviteter. Det kan ramme slektninger av eksiliranere som utøver enhver form for regimekritikk, enten det er innenfor det politiske, økonomiske, religiøse, sosiale eller kulturelle området (CHRI, e-post august 2021; Hedayati-Kakhki, e-post august 2021). Som vi kommer tilbake til i kapittel 5, er nivået på aktivitetene likevel en viktig faktor.

Omfanget av denne typen reaksjoner toppet seg i perioden 2011–2017, ifølge CHRI (e-post august 2021). I disse årene skal iranske sikkerhetsstyrker ha startet en aggressiv kampanje mot journalister i persiskspråklige medier og filmskapere som angivelig var tilknyttet BBC Persian. CHRI påpeker imidlertid at press og reaksjoner mot familier i Iran aldri har stoppet opp, og at aktiviteten økte mot familiene til persisk mediepersonell under protestene i november 2019. Disse landsomfattende urolighetene ble utløst av en kraftig økning i drivstoffprisene. I henhold til kilder som danske utlendingsmyndigheter har konsultert (DIS 2020a, s. 8), skal minst 304 demonstranter ha blitt drept i sammenstøt med sikkerhetsstyrker,¹ og flere tusen skal ha blitt arrestert.

I de neste underkapitlene presenterer vi en oversikt over typer av reaksjoner familiemedlemmer har blitt utsatt for de senere årene.

3.1 Overvåkning

Familiene til aktive regimekritikere i eksil kan bli satt under overvåkning (se bl.a. DIS & DRC 2018, s. 7; Dyke 2020, s. 22; Migrationsanalys 2020, s. 25).

Det er litt ulike oppfatninger om hvor systematisk dette skjer, for eksempel overfor familiene til kurdiske partimedlemmer i Nord-Irak. En journalist i Nord-Irak som danske myndigheter har intervjuet, gjengir opplysninger fra en tidligere

¹ Anslagene over antall dødsfall varierte mellom verifiserte rapporter om 304 tilfeller, og ubekreftede rapporter om opptil 1500 tilfeller (DIS 2020a, s. 8).

etterrettingsansatt om dette. Vedkommende mener at pårørende til enhver person (ikke bare kurdere) som driver med sosiale eller politiske aktiviteter, vil kunne bli overvåket. Det innebærer at deres telefonsamtaler, internettbruk og fysiske bevegelser vil bli fulgt med på. Familiene til aktivister utenfor Iran blir overvåket nøyere og presset hardere enn familiene til aktivister innenfor Iran, ifølge denne kilden (DIS 2020b, s. 27-28, 80). Andre kilder mener overvåkingen av familiene til kurdiske aktivister i utlandet ikke foregår like systematisk, men avhenger av profilen og aktiviteten til den enkelte eksilborgeren (DIS & DRC 2018, s. 7, 20).

3.2 Avhør hvor man kan bli utsatt for press og trusler

Eksiliranere som har en prominent offentlig profil, eller som er spesielt aktive, vil ifølge CHRI (e-post august 2021) ofte oppleve at familien blir kontaktet av etterretningen. For eksempel forteller journalister som arbeider for persiskspråklig media, at deres familiemedlemmer i Iran blir avhørt av etterretningen. De kan enten bli oppringt og bedt om å innfinne seg hos en gitt myndighet, eller bli plukket opp på gata eller på arbeidsplassen. Noen blir også avhørt på telefon (Iran International 2019; Michaelsen 2021, s. 22; CHRI, e-post august 2021).

Under slike avhør kan man typisk bli advart og truet om hva som kan skje dersom eksilborgeren ikke avslutter aktiviteten eller samarbeider med etterretningen. Kilder viser til trusler om arrestasjon eller økonomiske/sosiale sanksjoner, i enkelte tilfeller også drapstrusler (CHRI 2012; journalist i Nord-Irak, intervjuet av DIS 2020b, s. 97; Dyke 2020, s. 22). Avhørte kan bli presset til å kontakte eksilpersonen for å be ham/henne om å innrette seg etter myndighetenes ønsker; som regel enten avslutte aktiviteten, returnere til Iran eller operere som informant/avgi opplysninger (Landinfo 2020, s. 25; Migrationsanalys 2020, s. 25-26; UN Special Rapporteurs 2020, s. 2).

Myndighetene vil også forsøke å avdekke om den avhørte deler de samme regimefiendtlige synspunktene, er direkte involvert i aktiviteten og/eller har informasjon om den (Hedayati-Kakhki, e-post august 2021). Familiemedlemmer kan videre bli presset til å oppgi detaljer om ettersøkte eller flyktede personers bosted i utlandet og hva de holder på med (Hengaw, intervjuet av DIS 2020b, s. 64). Enkelte foreldre til kurdiske partimedlemmer i Nord-Irak skal dessuten jevnlig ha blitt innkalt til etterretningen for å forsikre om at de ikke har forsøkt å treffe barna sine (journalist i Nord-Irak, intervjuet av DIS 2020b, s. 81).

Innkallingene til avhør kan for øvrig også anta en mer subtil og høflig form, for eksempel ved at man blir invitert til «friendly talks over tea» (Michaelsen 2021, s. 21). I 2017 skrev Reportere uten grenser (RSF 2017) at myndighetenes trusler mot journalisters familie var blitt mer subtile:

Nowadays, the families of foreign-based journalists are “politely” summoned to interviews with intelligence officials but the message is still the same: the journalists must “stop collaborating with enemy media” without delay.

3.3 Press om å medvirke i offentlige svertetekampanjer

Slektinger kan også bli presset til å ta del i offentlige svertetekampanjer mot eksilaktivister. Slike kampanjer er et virkemiddel iranske myndigheter bruker for å undergrave regimekritikers omdømme og innflytelse i Iran, og sender et signal til den det gjelder om at han/hun har tråkket over en rød linje. I statlig media fremstilles eksilaktivister og -journalister som løgnere og illojale personer, og de beskyldes også ofte for å jobbe for utenlandske krefter. Flere kvinnelige journalister har også blitt beskyldt for utenomekteskapelige relasjoner (Dyke 2020, s. 22; Michaelsen 2021, s. 20).

Familien til den prominente journalisten og kvinneverettsaktivisten Masih Alinejad, som bor i USA, har blitt presset til å ta del i svertetekampanjen mot henne. Mens søsteren i 2018 innrettet seg og tok avstand fra Alinjeads aktiviteter på statlig TV, nektet broren å gi etter for presset. Dette førte trolig til strafferettslige konsekvenser for ham (se kap. 3.4.3) (Alinejad 2018; CHRI 2020a). Masih Alinejad står bak flere nettkampanjer mot de strenge kleskodene for iranske kvinner, herunder «My Stealthy Freedom», «White Wednesdays» og «Our Weapon is Our Camera». Hun oppfordrer iranske kvinner til å dokumentere verbale og fysiske overgrep de utsettes for på gata i Iran, på sine smarttelefoner (RSF 2020b). Alinejad er også programleder for det satiriske talkshowet *Tablet* på Voice of Americas persiske tjeneste (Alinejad 2020).

Saken til Masih Alinejad er mye omtalt. Denne typen propagandakampanjer kan imidlertid ramme et bredt spekter av profiler. Typen og spennvidden reflekterer til enhver tid Den islamske republikkens innenriks- og utenrikspolitiske strategier og interne konfliktlinjer (FIDH & Justice For Iran 2020, s. 17).

Offentlige svertetekampanjer angriper ikke bare aktivistens rykte, men hele familiens. Virkningen av ærekrenkelsene er heller ikke lett å reversere. TV-seere som ikke har tilgang til uavhengige informasjonskilder, vil kunne tro på budskapet i disse programmene (FIDH & Justice For Iran 2020, s. 5). Dermed kan kampanjene indirekte presse familien til å ta avstand fra sin slektning, og kutte alle forbindelser med vedkommende. Ifølge Masih Alinejad ble faren hennes

innkalt til avhør ni ganger og fortalt at hun var moralsk korrump, motstander av islam og at hun samarbeidet med Israel mot hjemlandet. I 2015 fortalte Alinejad at faren ikke lenger snakket med henne (Michaelsen 2018, s. 258).

3.4 Arrestasjon og straffeforfølgelse

3.4.1 Lovgrunnlag

Den iranske straffeloven gir ikke grunnlag for kollektiv avstraffelse. Etter loven er det bare personen som har vært involvert i en forbrytelse, som kan holdes strafferettslig ansvarlig (DIS & DRC 2018, s. 7, 19).

Familiemedlemmer kan likevel bli arrestert og straffeforfulgt på andre lovgrunnlag, for eksempel for å ha gjort det lettere for en lovbrøyer å rømme fra landet ved å gi ly, midler og/eller gjemme inkriminerende bevis på deres vegne. Dette opplyser juristen Mohammad Hedayati-Kakhki til Landinfo (e-post august 2021). Disse bestemmelsene er dekket av artikkel 533 og 534 i straffeloven. Hedayati-Kakhki viser til at etterforskningsmyndighetene vil kunne bruke disse artiklene for å rettfærdiggjøre handlingene sine.

Anklager om å bistå eksilborgere i deres propaganda mot regimet kan også være grunnlag for arrestasjon, ifølge Hedayati-Kakhki (e-post august 2021). Det finnes også eksempler på at familiemedlemmer har blitt tiltalt og dømt for slike forbrytelser mot nasjonal sikkerhet – som «propaganda against the state» (artikkel 500 i straffeloven) og «assembly and collusion against national security» (artikkel 610 i straffeloven) (se kap. 3.4.3).

3.4.2 Arrestasjon og fengsling

I noen tilfeller har press og trusler eskalert til arrestasjon og fengsling. Rapporteringer viser at familiemedlemmer har blitt holdt i varetekt en periode, enten i noen timer eller i flere dager. Hvorvidt dette hovedsakelig foregår ureglementert, er det vanskelig å få innblikk i. Hedayati-Kakhki opplyser (e-post august 2021) imidlertid at familiemedlemmer kan bli vilkårlig arrestert for å legge press på personer i eksil. Helt generelt er urettmessig og vilkårlig varetektsfengsling utbredt og godt dokumentert i Iran (U.S. Department of State 2021, s. 16).

For eksempel er det kjent at familiemedlemmer til personer som er tilknyttet kurdiske partier i Nord-Irak, har blitt arrestert (DIS 2020b, s. 27, 80-81; Landinfo 2020, s. 25). Etterrettingsmyndighetene vil forsøke å avdekke om familien har hatt kontakt med personen i utlandet, noe som kan bli ansett som et brudd på nasjonal sikkerhet. En journalist danske utlendingsmyndigheter intervjuet i 2019

(DIS 2020b, s. 81), viser til et tilfelle der faren til en kvinne som bor i en partileir i Nord-Irak, ble arrestert fordi han hadde besøkt datteren.²

Etter dekningen av demonstrasjonene i november 2019 skal dessuten flere familiemedlemmer av BBC Persian-ansatte ha blitt bragt inn til avhør og holdt tilbake i angivelig nedverdiggende forhold i inntil ti timer. Eldre foreldre med helseproblemer skal ha holdt tilbake uten tilgang til medisiner, og i ett tilfelle uten tilgang til vann. De skal alle ha blitt fortalt at slektningene deres måtte slutte å arbeide for BBC (UN Special Rapporteurs 2020, s. 2).

Et annet tilfelle gjelder søsteren til journalisten Saeedeh Hashemi, som også er tilknyttet BBC Persian. Søsteren skal ha blitt arrestert og holdt i isolat i 17 dager i Evin fengsel. I løpet av denne perioden ble Saeedeh Hashemi oppringt og forsøkt overtalt til å være informant for regimet. Artikkelen presiserer ikke når fengslingen skjedde (Ghajar 2020).

3.4.3 Straffeforfølgelse og domfellelser

Det finnes også enkelte eksempler på at pårørende har blitt straffeforfulgt og domfelt. I et par kjente tilfeller fra de siste årene har familiemedlemmer av prominente regimekritikere blitt domfelt for brudd på nasjonal sikkerhet. CHRI (2016; 2020a, e-post august 2021) omtaler sakene som basert på oppkonstruerte tiltaler (sham/trumped up charges), der målet synes å være å ramme et familiemedlem i eksil.

Et mye omtalt eksempel på det er dommen mot Masih Alinejads bror, Alireza Alinejad. Han ble dømt til 8 års fengsel i juli 2020 – 5 år for «assembly and collusion against national security», 2 år for «insulting the Supreme Leader» og 1 år for «propaganda against the state» (CHRI 2020a).³ I tillegg til å nekte å ta avstand fra Masih på statlig TV, fortalte han om myndighetenes press og trakassering i videoer publisert på søsterens twitter-konto – blant annet om planene om å sponse familiens gjenforening i Tyrkia. Han mente dette var et kamuflert forsøk på å kidnappe søsteren (RSF 2020b).

Alireza Alinejad ble arrestert i september 2019, kort tid etter at videoene hadde blitt delt. Under arrestasjonen skal etterretningsagentene ha sagt at de ville avhøre

² Tilnærmingen kan imidlertid være forskjellig fra sak til sak. I en del tilfeller blir for eksempel foreldre spesifikt bedt om å oppsøke barna sine i eksil for å forsøke å få dem hjem til Iran (Landinfo 2020, s. 25-26). (Se mer om dette i kapittel 4.3.)

³ Ifølge Masih Alinejad skal bakgrunnen for tiltalen om fornærmelse av Øverste leder være følgende utsagn fra broren: «I will only disown my sister if Khamenei disowns his on TV». Ifølge CHRI (2020a) flyktet Khameneis søster, Badri Khamenei, til Irak i 1985, hvor hun ble en uttalt kritiker av Den islamske republikken. I 1995 kom hun tilbake til Iran sammen med ektemannen Ali Tehrani, som også var en frittalende regimekritiker. Han ble arrestert og dømt til 20 års fengsel. Khameneis søster fikk angivelig ingen straff (CHRI 2020a).

ham om søsterens aktiviteter og båndene mellom dem. De tok også fra ham datamaskinen og mobiltelefonen. Alinejad skal ha sittet i varetekt frem til rettssaken startet (CHRI 2020a; CHRI et al. 2019; RSF 2020b). Iran Wire hevder dessuten at han skal ha blitt torturert (Ghajar 2020).

Et annet eksempel er dommen mot Davoud Assadi, broren til den kjente iranske journalisten Houshang Assadi, som er bosatt i Paris. Davoud ble i 2016 dømt til fem års fengsel for «assembly and collusion against national security». Ifølge advokaten hans var dommen basert på pengeoverføringer som han hadde mottatt fra broren. Davoud er omtalt som journalist i iransk media, men ifølge CHRI er han verken journalist eller engasjert i politikk, men markedssjef for et privat selskap i Teheran (CHRI 2016).

Broren Houshang var redaktør for RoozOnline, en dissidentorientert nyhetstjeneste basert i Nederland, som stengte ned i slutten av 2015 etter tolv års drift. Han er også forfatteren av boken «Letters to my Torturer», hvor han skildrer en lang periode som politisk fange på 1980-tallet. Houshang opplyste til CHRI at pengene han hadde sendt til broren, skulle gå til farens helseutgifter (CHRI 2016).

Houshang Assadi ventet en stund med å offentligjøre saken av hensyn til svigerinnen. Tjenestemenn i rettsvesenet hadde bedt henne holde fengslingen hemmelig for broren. De hadde behandlet henne med respekt og fortalt henne at mannen ville bli løslatt, men først etter en obligatorisk avhørsperiode på tre måneder, noe hun trodde på. Houshang mener svigerinnens taushet skyldtes atmosfæren av trusler myndighetene bygde rundt henne (CHRI 2016).

Dommer hvor kontakt med en regimekritisk slektning er et av flere momenter i saken

Det er uklart hva enkelte tiltaler egentlig skyldes; om det er medvirkning og støtte til et familiemedlems aktivitet, eller også egen aktivitet uavhengig av slektingens. For eksempel kan kontakt med en regimekritisk eksiliraner i familien være en av flere årsaker til domfellelse. Noen ganger har det tilsynelatende også utgjort et skjerpene grunnlag i saken. Dette har rammet personer som har hatt kontakt med medlemmer Mujahedin-e Khalq (MKO) i utlandet, og som samtidig har deltatt i demonstrasjoner (se mer om dette i Landinfo 2021, s. 34-35).

Saken mot forfatteren Hamid Namjoo er et eksempel på en sak der en person tilsynelatende er dømt for egen aktivitet, men hvor kontakt med en regimefiendtlig slektning i utlandet er nevnt i dommen. Hamid Namjoo er broren til den populære sangeren og fremtredende regimekritikeren Mohsen Namjoo, som er omtalt som Irans Bob Dylan. Han har bodd i USA siden 2009, da han ble dømt til fem års fengsel *in absentia* for å ha spilt inn musikk som «vanærer» Koranen (CHRI 2020c).

Hamid Namjoo ble i april 2020 dømt til ett års fengsel for innholdet i forfatterskapet sitt (blant annet artikler publisert på Radio Zamaneh), og for å ha utgitt arbeider i utlandet. Han var tiltalt for propaganda mot regimet. Dommen inneholder også et to-års utreiseforbud og et forbud mot å slutte seg til politiske grupperinger. Myndighetene hevder romanen hans Spartacus forsvarer opposisjonsgruppen MKO, og at han skal ha hatt kontakt med medlemmer av det kommunistiske Tudeh-partiet.⁴ Det vises også til et dikt som angivelig fornærmer Øverste leder. Broren hevder diktet var upublisert, og at det må ha blitt funnet under en ransakelse av Hamids hjem. Dommen nevner også at Hamid holdt kontakt med en «fugitive dissident anti-revolutionary singer». Mohsen Namjoo uttaler for øvrig at brorens artikler for det meste handlet om økonomi (CHRI 2020c; Lucas 2020).

3.5 Økonomiske og sosiale sanksjoner og pressmidler

Familiemedlemmer kan også bli truet med og utsatt for ulike former for sosiale og økonomiske sanksjoner. Frysing eller inndragelse av formue er ett eksempel. Iransk lovgivning tillater staten, under bestemte betingelser, å konfiskere eiendommer til iranere i eksil med påviste bånd til regimefiendtlige grupper. Dette gjøres under påskudd om at verdiene er samlet på irregulær måte (juridisk kilde i Iran, e-post februar 2021). Både journalister for persiskspråklig media og MKO-medlemmer forteller at deres slektninger har blitt utsatt for dette (U.S. Department of State 2021, s. 22; talsperson for NCRI, telefonsamtale januar 2018).

Andre typer økonomiske og sosiale sanksjoner kan for eksempel være tap av pensjon, inndragelse av lisenser og oppsigelse fra statlige stillinger (Dyke 2020, s. 22; U.S. Department of State 2021, s. 22). Flere av Masih Alinejads familiemedlemmer skal ha blitt utsatt for ulike former for økonomisk press, slik som trusler om å trekke tilbake forretningstillatelser. Andre slektninger av henne har blitt truet med oppsigelse helt til de har «bevist sin lojalitet til regimet» ved å formidle hemmelige opplysninger om henne (Alinejad 2018).

En annen måte å presse familien på er å la dem forstå at tilgangen til universitetsutdanning er betinget av at familiemedlemmet i eksil returnerer til Iran. Dette fortalte en representant for en kurdisk organisasjonen til en dansk-norsk delegasjon i 2013 (DIS, DRC & Landinfo 2013, s. 22).

3.6 Inndragelse av pass

Inndragelse av pass er et annet sanksjonsmiddel, som blant annet har rammet familiene til journalister i persiskspråklig media. Ettersom journalistene selv

⁴ Både MKO og Tudeh-partiet er forbudte organisasjoner i Iran (Landinfo 2021, s. 9-10; Wikipedia 2021).

frykter at de vil bli arrestert dersom de besøker hjemlandet, har mange i praksis dermed blitt forhindret fra å møte familien (Dyke 2020, s. 22; RSF 2017; UN Special Rapporteurs 2020, s. 4). Slik Landinfo forstår det, kan iranske etterretningsmyndigheter konfiskere passene til personer de vil hindre i å forlate landet, uavhengig av formelle strafferettslige prosedyrer (se for eksempel DFAT 2020, s. 69).

I 2017 rapporterte Reportere uten grenser (RSF 2017) at mange ektefeller av journalister i utlandet hadde fått passene sine inndratt ved besøk i hjemlandet. For å få passene tilbake har de måttet gå til etterretningsministeriet (MOI), hvor de har blitt avhørt om blant annet partnerens arbeid.

4 Hva forsøker myndighetene å oppnå?

Forskere som studerer transnasjonal undertrykkelse i autoritære regimer som Iran, forklarer logikken bak trakasseringen av familiemedlemmer. Ifølge Fiona B. Adamson og Gerasimos Tsourapas (2020, s. 10-11) er hovedformålet med handlingene å straffe, avskrekke, tvinge og kontrollere målgrupper i diasporaen:

Coercion-by-proxy is used by a variety of authoritarian states and operates according to a range of logics, including punishment, deterrence, compellence, and control. [...] Punishment involves retribution for acts committed by targets abroad; deterrence involves using threats of punishment to prevent actions by targets abroad, thus increasing their perceived costs; compellence involves using threats of punishment in order to coerce targets abroad into specific behaviors or actions. Taken together, these three logics of coercion-by-proxy extend autocracies' control over those abroad [...].

Adamson og Tsourapas (2020, s. 11-12)⁵ påpeker dessuten at sanksjoner mot familiemedlemmer, sammen med andre former transnasjonal undertrykkelse, kan skape et generelt klima av frykt og selvsensur i diasporaen. Dermed påvirkes ikke bare de enkeltindividene som faktisk rammes, men hele befolkningsgrupper.

I en iransk kontekst har vi sett eksempler på forskjellige typer reaksjoner mot familiemedlemmer. Strategiene kan ha ulike umiddelbare hensikter, som å skremme, straffe/gjengjelde, presse til bestemte handlinger, skaffe informasjon, sikre taushet eller undergrave legitimitet. Grunnmotivet synes likevel å være å

⁵ Adamson og Tsourapas har belyst problematikken i en Freedom House-rapport som tar for seg ulike aspekter av transnasjonal undertrykkelse. Forskerne trekker frem eksempler fra autoritære regimer, inkludert Kina, Nord-Korea, Syria og Iran.

stilne og kontrollere kritikken fra eksilmiljøet og hindre at den får et nedslagsfelt i Iran.

4.1 Skremme regimekritikere til stillhet

Ved å trakassere familiemedlemmer forsøker myndighetene å advare regimekritikere om konsekvensene av deres aktivitet, og å skremme dem fra å fortsette. Pårørende blir dermed å betrakte som en form for gisler. Journalister som har fått drapstrusler mot seg selv, har for eksempel blitt advart om at foreldrene deres i Iran er innen rekkevidde for myndighetene (Adamson & Tsourapas 2020, s. 11; HRW 2012; NUJ 2021). En programleder for Radio Farda har fortalt hvordan truslene kan arte seg (RSF 2017):

Fahimeh Khezr Heidari, the presenter of a Radio Farda programme called Taboo that has “funny stories and ethnic jokes,” often receives threats aimed at getting her to stop the programme. In mid-February, she found the following message posted in the comments section: “*Ms. Khezr Heidari, Monday will be a horrible day for a member of your family because you did not take our last warning seriously. Thank you, my corrupt sister.*”

Det å nekte familiemedlemmer å reise utenlands, skaper en implisitt trussel ved at det sikrer at staten har tilgang til dem (Freedom House 2021, s. 37).

4.2 Gjengjelde og straffe handlinger begått av eksilborgere

Enkelte kilder bruker begrepene gjengjeldelse og represalie for å beskrive reaksjoner som er utløst av en familierelasjon. I en e-post til Landinfo omtaler CHRI alle de ulike formene for reaksjoner som pårørende kan bli rammet av, som «state retaliatory reactions» (CHRI, e-post august 2021). Likeledes bruker U.S. Department of State begrepet represalie for å betegne regimets «rutinemessige intimidering av aktivister og myndighetskritikere ved å fengse deres familiemedlemmer» (U.S. Department of State 2021, s. 22).

I noen grad har også begrepet kollektiv avstraffelse blitt brukt for å beskrive reaksjonene mot journalister i persisktalende media og deres familier (NUJ 2021). Videre skriver CHRI (2020a) at domfellelsen av broren til Masih Alinejad er et uttrykk for at «kollektiv avstraffelse av familier fortsetter i Iran».

4.3 Presse personer til å returnere fra eksil

I en del tilfeller blir familiemedlemmer presset til å forsøke å få de opposisjonelle til å returnere til Iran (Ghajar 2020; IHRDC 2011; Hedayati-Kakhki, e-post august 2021). For eksempel har familiene til medlemmer av kurdiske partier i Nord-Irak blitt utsatt for dette. Foreldre blir bedt om å reise til leirene og overtale sine barn

om å komme tilbake til hjemlandet. Dette skal ofte skje med personer som nylig har sluttet seg til et parti. En representant for et av Komalah-partiene har fortalt til Landinfo (2020, s. 25-26) at leiren deres utenfor Suleimaniya daglig blir oppsøkt av foreldre som i en del tilfeller er utsendt på slike oppdrag.

Denne typen press har også forekommet overfor helt andre profiler (se om kristne konvertitter i Migrationsanalys 2020, s. 26; og om ahwazi-arabere i UN Special Rapporteur 2013, s. 16). Familiene til personer som er dømt *in absentia* har blitt rammet av dette. Kanadiske utlendingsmyndigheter viser til et tilfelle som gjelder kona til en blasfemitiltalt pastor. Ekteparet flyktet i 2011, og kona ble tiltalt *in absentia* for forbrytelser mot nasjonal sikkerhet. Familien hennes skal ha blitt presset til å få henne til å returnere til Iran (IRB Canada 2015).

Myndighetene har også brukt familier for å lure eksilaktivister til land hvor den iranske etterretningen har større spillerom og mulighet til å pågripe egne borgere. Én rapportert måte er å sponse ferieturer for hele familien til for eksempel Tyrkia (AP 2020; RSF 2020b).

4.4 Skaffe informasjon og rekruttere informanter

Å avdekke informasjon om eksilmiljøet og den enkelte aktivists handlinger og bosted er et annet formål med å overvåke og stadig avhøre familiemedlemmer. (Hengaw, intervjuet av DIS 2020b, s. 64; Kakhki, e-post august 2021).

Myndighetene vil også kunne forsøke å skaffe informanter på innsiden av eksilmiljøet. Familiemedlemmer kan bli brukt for å presse personer som er tilknyttet bestemte gruppe/miljøer, til å jobbe for regimet (se eksempelet om søsteren til BBC-journalisten i kap. 3.4.2).

Slektninger kan også selv bli presset til å være informanter. En eksiliraner forskeren Marcus Michaelsen (2021, s. 22) har intervjuet, forteller at myndighetene har forsøkt å rekruttere mer fjerne slektninger til å spionere på iranske journalister i utlandet. Likeledes skal familien til en London-basert journalist ha blitt instruert til å ta bilder av huset, gata, arbeidsplassen og kollegaene under et besøk (RSF 2017).

Press om å bli informant har også rammet pårørende som bor i utlandet. I 2018 meldte NRK (Skille, Strand & Kjellberg 2018) om en iransk-norsk kvinne som skal ha blitt arrestert, fengslet og mishandlet mens hun var på besøk i Iran sommeren 2014. I avhørene ble hun spurt om aktivitetene til moren, som var tilknyttet MKO i Norge, og bedt om å spionere på henne.

4.5 **Kutte bånd til eksilmiljøet og sikre familienes taushet**

Et viktig anliggende for myndighetene er dessuten å forsikre seg om at familiemedlemmer ikke er delaktige i den opposisjonelle aktiviteten, og dermed utgjør et bindeledd mellom eksilmiljøet og hjemlandet (Hedayati-Kakhki, e-post august 2021). I forlengelse av dette vil myndighetene kontrollere at familien ikke klager eller eventuelt viser sin sorg offentlig, snakker med media (spesielt utenlandsk media) eller protesterer mot statlige handlinger. En av hensiktene med å gi utreiseforbud kan være å hindre familiemedlemmer i å uttale seg til utenlandsk media (CHRI, e-post august 2021).

Trakasseringen bidrar samtidig indirekte til å kutte båndene inn i landet. Noen eksiliranere vil unnlate å ha kontakt med familie (og andre forbindelser) for å begrense risikoen for at de blir implisert i ulovlige aktiviteter (Freedom House 2021, s. 37). Michaelsen (2018, s. 259) formulerer det slik: «Repression against professional and personal links into the country aims to limit the exiles' scope of agency and pushes them further away from the home country».

5 **Sammenheng mellom aktivitetsnivå og grad av reaksjon**

Det synes å være en sammenheng mellom aktivitetsnivået til personen i utlandet og intensiteten og alvoret i myndighetenes trakassering av familiemedlemmer i Iran. Flere kilder (gjengitt nedenfor) påpeker at det først og fremst er pårørende til høyprofilerte aktivister og eksiliranere som er i posisjon til å påvirke den iranske befolkningen, som blir utsatt for press, trusler og sanksjoner.

CHRI skriver til Landinfo (e-post august 2021) at alle eksiliranere som er engasjert i myndighetskritisk aktivitet, risikerer at familiene deres blir utsatt for trakassering eller verre handlinger. De påpeker imidlertid at slike reaksjoner pleier å være rettet mot «mer aktive og høyprofilerte aktivister», og kjenner ikke til mange tilfeller der mer «marginale aktiviteter» har utløst trakassering:

Any individual abroad who engages in criticism of the policies or practices of the Islamic Republic of Iran, be they in the political, economic, social or cultural sphere, risks the harassment (or worse) of his or her family members in Iran by state security and intelligence officials [...] However, such state behavior tends to be focused more on active and high profile activists. While more marginal or lower key activists and their families tend not to make the news, so there may be cases of which we are not aware, we at CHRI do not know of many cases of marginal activities triggering harassment of family members.

Landinfo har også snakket med representanter for iransk-kurdiske partier i Nord-Irak om dette (Landinfo 2020, s. 25-26). Som tidligere nevnt, er det vanlig at etterretningen ber familien forsøke å få partimedlemmer til å innrette seg etter myndighetenes ønsker, for eksempel ved å returnere til Iran. En representant for partiet KDP-I har forklart at det vanligvis ikke har noen konsekvenser for foreldre dersom de ikke lykkes med å få barna sine hjem. Presset mot familien vil derimot øke dersom partimedlemmet får en ledende posisjon eller viktige oppgaver. Kilder danske utlendingsmyndigheter har snakket med om kurdiske og ahwazi-arabiske aktivister, synes å være av noenlunde samme oppfatning (DIS 2020b, s. 80; DIS & DRC 2018, s. 7-8, 10).

Likeledes formidler svenske Migrationsanalys (2020, s. 26) opplysninger som peker i samme retning i deres rapport om kristne konvertitter: Organisasjonen Article 18 mener familiene til kristne konvertitter i utlandet først og fremst har blitt rammet dersom eksilborgeren har støttet hjemmekirker i Iran. Det å tilrettelegge for opplæring/utdanning over sosiale medier trekkes frem som et eksempel.

Ifølge Michaelsen (2018, s. 258) er trusler mot familien et uttrykk for at undertrykkelsen av eksilborgeren har eskalert. Han viser til at denne typen reaksjoner i hovedsak rammer aktivister med «en viss offentlig profil» og ansatte i prominente mediekanaler. I intervju med Michaelsen (2018, s. 258) beskriver kvinnerettsforkjemperen Mansoureh Shojaee dilemmaet eksilaktivister opplever, selv om de i utgangspunktet har ubegrenset frihet til å ytre seg i sine nye bostedsland:

The more active you are outside Iran, the closer you get to being labeled as a red line inside Iran. There is an inverse relation between opportunity and threat. [...] Being an activist means getting a name, giving interviews, writing constantly – you can all do this freely here outside Iran and it is an opportunity. But day by day it puts your links inside the country more in danger.

Michaelsen (2018, s. 260) fremholder videre at personer som fungerer som «bridge figures», er spesielt utsatt. Det vil si personer som ikke bare har gode forbindelser i Iran, men som også er i stand til å kanalisere informasjon til et internasjonalt publikum. Nobelprisvinner Shirin Ebadi og kvinnerettsforkjemperen Masih Alinejad er eksempler på personer som på hver sin måte har evnet å gjøre det.

Skadepotensialet for Den islamske republikken er et stikkord

I likhet med andre kilder, mener også Hedayati-Kakhki (e-post august 2021) at sannsynligheten for at pårørende blir rammet, samsvarer med hvor effektiv opposisjonsaktiviteten er. Hedayati-Kakhki understreker imidlertid at aktivisten

ikke trenger å ha en spesielt høy profil, eller ha vært aktiv lenge, for at myndighetene skal trakassere familien. Det avgjørende er hvor mye oppmerksomhet eksilaktiviteten tiltrekker seg, og hvordan myndighetene vurderer den potensielle skadevirkningen for landets indre og ytre sikkerhet.

Landinfo vil legge til at forhold som hvilket press iranske myndigheter er under internasjonalt, og sårbarheten for interne opptøyer, kan påvirke hva som oppleves som en trussel. Ifølge australske myndigheter (DFAT 2020, s. 38) er det mer sannsynlig at myndighetene slår ned på dissens i tider med politisk usikkerhet, for eksempel under pågående politiske demonstrasjoner.

5.1 Noen av de mest rapporterte profilene

5.1.1 Ansatte i persiskspråklig media

Trusler mot ansatte i persiskspråklig media i utlandet – inkludert deres familiemedlemmer og nære relasjoner i Iran – har tiltatt de senere årene (Dyke 2020, s. 21; NUJ 2021).⁶ Den islamske republikken ønsker å stilne disse mediene, som er de eneste uavhengige persiske nyhetskildene befolkningen i Iran har tilgang til (RSF 2020a). Anslagsvis 18 millioner iranere – nesten en fjerdedel av Irans befolkning – bruker jevnlig BBCs persiske tjeneste online, på radio eller via satellitt-TV (BBC News 2021).

Truslene synes å øke i intensitet etter dekning av bestemte hendelser, slik som protestene i november 2019 (UN Special Rapporteurs 2020, s. 2). Det har sammenheng med at myndighetene forsøker å kontrollere narrativet om hva som har skjedd, og hindre at rapportering om myndighetsovergrep når innbyggerne i Iran. Det blir også hevdet at trakassering av journalister og deres familier har økt i forbindelse med dekningen av koronapandemien i Iran (NUJ 2021).

Ansatte i BBC Persian er den gruppen det rapporteres mest om. Trusler mot journalistene selv og deres pårørende og venner i Iran skal ha forekommet regelmessig siden nettverket lanserte sin satellitt-TV-kanal i 2009. Trakasseringen blir karakterisert som systematisk (Dyke 2020, s. 21; IFJ 2020; UN Special Rapporteurs 2020, s. 2). En undersøkelse fra 2020 viste at 69 av nettverkets 102 iranske ansatte hadde familiemedlemmer som enten hadde blitt kalt inn til avhør, eller på annen måte hadde blitt trakassert av etterretningsoffiserer. Samtidig

⁶ Dette gjelder persiskspråklige tjenester i både internasjonale medier og i iranske eksilmedier, slik som BBC Persian, Voice of America (VoA), Deutsche Welle, Radio Farda (Radio Free Europe), Radio France Internationale (RFI), Radio Zamaneh, Iran International, Manoto TV, Kayhan London og Iran Wire (RSF 2020a).

fortalte 41 ansatte at pårørende og venner hadde blitt truet (se BBC Persian video gjengitt på NUJ 2021).

Flere av FNs spesialrapportører la frem en felles uttalelse om trakasseringen av BBC Persian-ansatte og deres familie til FNs menneskerettighetsråd i mars 2020. Om spesifikke hendelser etter dekningen av demonstrasjonene i november 2019, skriver de (UN Special Rapporteurs 2020, s. 2):

In particular, journalists of the BBC Persian Service reported instances where their family members in Iran were brought in for interrogation by Iranian authorities. These family members were deprived of their liberty and were held in degrading conditions for up to ten hours. Some elderly parents of BBC Persian Service journalists with medical problems were allegedly held without access to medication. In one instance a 70-year-old mother of a journalist was allegedly left for over ten hours with only water from a toilet to drink. All were reportedly given clear messages that their relatives should stop working for the BBC Persian Service.

I 2017 igangsatte iranske myndigheter en etterforskning av BBC Persian-ansatte på grunnlag av anklager om «conspiracy against national security». Samtidig ble formuene til 152 personer fryst, noe som forhindret dem i å kjøpe, selge og arve eiendom i Iran (UN Special Rapporteurs 2020, s. 2).

5.1.2 Kvinnerettsforkjemperen og journalisten Masih Alinejad

Reaksjonene mot familien til kvinnerettsaktivisten og journalisten Masih Alinejad har også vært mye omtalt de siste årene. Alinejads Instagram-konto skal ha om lag fem millioner følgere (Reuters 2021). Helt siden hun lanserte My Stealthy Freedom-kampanjen i 2014, har flere i familien hennes blitt utsatt for press, trakassering og strafferettslige reaksjoner:

- Broren Alireza Alinejad ble arrestert høsten 2019 og dømt til åtte års fengsel i juli 2020 (RSF 2020b).
- Søsteren ble tvunget til å ta avstand fra henne på et propagandainnslag på statlig TV i 2018 (Alinejad 2018; Freedom House 2021, s. 37).
- Moren skal ha blitt avhørt av etterretningen i mars 2019. Avhøret ble filmet (Amnesty International 2019a).
- Faren skal ha blitt avhørt mange ganger (Michaelsen 2018, s. 258).
- Eksmannen Max Laftis bror og søster, Leyla og Hadi Lafti, ble arrestert sammen med Alireza Alinejad høsten 2019. I likhet med sin ekskone, er Max Lafti bosatt i utlandet og tilknyttet White Wednesday-kampanjen (Amnesty International 2019b).

- Flere slektninger (ikke presisert hvilke) skal ha blitt utsatt for ulike former for økonomisk press (se kap. 3.5) (Alinejad 2018).

I juli 2021 anklaget amerikanske påtalemyndigheter fire iranere for å ha planlagt å kidnappe en iransk-amerikansk journalist og menneskerettighetsaktivist.

Anklagen navngir ikke hvem som var målet for kidnappingen, men det ble senere bekreftet å være Masih Alinejad. Ifølge påtalemyndighetene hadde iranerne undersøkt hvordan de kunne lure journalisten ut av New York på en hurtigbåt til Caracas i Venezuela (Schechtman 2021).

5.2 Hendelser som involverer mindre fremtredende regimekritikere

En hendelse som illustrerer hva myndighetene kan vurdere som en trussel, og som utløste reaksjoner mot mindre profilerte myndighetskritikere, er nedskytingen av det ukrainske flyet over Iran i januar 2020. Iranske myndigheter forsøkte å dysse ned hendelsen og kontrollere narrativet rundt hva som hadde skjedd, etter at de innrømmet å ha skutt ned flyet. Dette utløste demonstrasjoner, og pårørende som søkte rettferdighet for sine avdøde slektninger, skal ifølge Human Rights Watch (HRW 2021) ha blitt utsatt for trusler og overgrep.

Hendelsen ser også ut til å ha medført trakassering av kritikernes familiemedlemmer. En iransk student i Canada som hadde mistet kona i ulykken, kritiserte myndighetene på sin Instagram-konto og skal ha fått trusselmeldinger fra blant andre Revolusjonsgarden om å fjerne innleggene. Da han nektet å gjøre det, ble familien i Iran angivelig kontaktet av etterretningen. Artikkelen spesifiserer ikke hva de ble utsatt for (Chase 2020). Studenten skal også selv ha blitt innkalt til avhør hos etterretningsministeriet da han oppholdt seg i Iran. Dette skjedde etter en minneseremoni for kona i hjembyen Zanjan, hvor han hadde kritisert byens fredagsbønn (HRW 2021).

CHRI mener det er relativt sjelden at familier blir trakassert utelukkende på grunn av eksilborgeres aktiviteter på sosiale media, men nevner likevel en sak fra 2012. Saken gjelder faren til Yashar Khameneh, en iransk student i Nederland som postet innlegg på en populær Facebook-side med satiriske tekster om sjia-islam. Tekstene ble spøkefullt tilskrevet imam Naghi, den tiende imamen i sjiaislam. Khameneh var ifølge CHRI verken en fremtredende eller innflytelsesrik aktivist, og deltok heller ikke i menneskerettighetsarbeid. Han var imidlertid veldig populær blant iranere for sin finurlige satire. Facebook-siden skal ha hatt over 21 000 følgere (fans/likes) (CHRI, e-post august 2021; CHRI 2012).

I juli 2012 ble faren arrestert, fengslet og truet. Han skal ha blitt fortalt at så lenge Facebook-siden var aktiv, ville hans situasjon forbli den samme, og at han kunne bli drept. Gjennom å presse faren forsøkte myndighetene å få Yashar Khameneh til returnere til Iran og oppgi detaljer om alle medlemmene av Facebook-siden. De

mente Yashar var administrator for siden, og dermed kunne stenge den ned. Selv hevdet han imidlertid at han bare var et vanlig medlem og en av mange bidragsytere. Senere skal myndighetene også ha truet moren med at hun ville bli arrestert hvis ikke sønnen samarbeidet. Faren skal ikke selv ha drevet med regimefiendtlige aktiviteter, og han var også motstander av Facebook-siden (CHRI 2012).

Foruten om disse sakene, har Landinfo generelt få eksempler på at familier til lavprofilerte regimemotstandere i eksil, for eksempel personer som kritiserer regimet på sosiale medier og internett, har blitt utsatt for trakassering. Vi understreker imidlertid at det er vanskelig å danne seg et bilde av mønster og omfang ettersom ikke alle saker når offentligheten. Våre nettsøk har ikke avdekket flere nylige eksempler på dette, mer her er to rapporteringer fra 2010:

- En iransk-amerikansk mann som lanserte en online-kampanje for å løslate en fengslet menneskerettighetsaktivist, skal ha fått advarsler om at familien i Iran ville bli skadet (*harmed*) dersom han ikke fjernet innleggene. Faren ble angivelig arrestert og holdt i en kort periode (U.S. Department of State 2011, section 1f).
- En iransk tilskuer på en universitetsdemonstrasjon mot Iran i USA ble avbildet og navngitt på hjemmesiden til organisasjonen som stod bak demonstrasjonen. Kvinnens slektninger i Iran skal ha blitt oppsøkt og avhørt om dette fem måneder senere (Emery 2010).

5.3 En viss vilkårlighet i myndighetenes handlinger

Som nevnt i kapittel 5.1.1, har regimets trakassering av journalister i persiskspråklig media og deres familier i Iran blitt karakterisert som systematisk (UN Special Rapporteurs 2020, s. 2). Utover det har vi ikke holdepunkter for å si at regimet agerer på en systematisk og standardisert måte overfor pårørende av regimekritikere i utlandet. Ifølge Hedayati-Kakhki (e-post august 2021) er det rimelig å anta at slike tiltak iverksettes både vilkårlig og systematisk, selv om effektiviteten av aktivismen er et underliggende premiss. En førsteamanuensis ved et dansk universitet (intervjuet av DIS & DRC 2018, s. 7) viser til at de mange sikkerhetsorganene som kan være involvert i saker som dette, følger ulike kommandokjeder og dermed vil kunne foreta ulike prioriteringer. Mens ett organ vil reagere systematisk overfor familiene til bestemte aktivister, kan et annet unnlate å forfølge tilsvarende saker.

Som påpekt av Migrationsanalys (2020, s. 26), kan elementet av vilkårlighet skape en generell usikkerhet hos personer som utfordrer regimet og den islamske revolusjonen. Denne virkningen kan være tilsiktet fra myndighetenes side.

6 Betydningen av familiemedlemmers egne profiler

Hvorvidt familiemedlemmers egne profiler påvirker intensiteten og alvoret i trakasseringen de utsettes for, er det vanskelig å få et klart bilde av. I rapporterte tilfeller av arrestasjoner for eksempel, fremkommer det sjelden opplysninger om profilen til det aktuelle familiemedlemmet. Det som synes klart, er imidlertid at myndighetene er opptatt av å forsøke å avdekke om familien støtter og deltar i opposisjonsaktiviteten. Ut fra kildematerialet å dømme, vil myndighetene også søke å rettferdiggjøre handlingene sine overfor pårørende med anklager om slik støtte. I hvilken grad man er villig til å samarbeide, ta avstand fra den aktuelle aktiviteten og ellers forholde seg taus om saken, kan påvirke hvordan man blir behandlet.

Landinfo har forelagt spørsmålet om betydningen av familiemedlemmers profil for CHRI. Ifølge dem (e-post august 2021) kan familier som holder en lav profil og ikke tar del i opposisjonell aktivitet, likevel bli utsatt for statlige reaksjoner. CHRI påpeker riktignok at de som har uttrykt støtte til sin slektning, eller tatt del i opposisjonsaktiviteten, har hatt høyere risiko for å bli utsatt for trakassering og trusler, og for å bli arrestert og straffeforfulgt. I tillegg vektlegger CHRI betydningen av å ta avstand fra slektningens aktivitet:

Family members of prominent activists will often be questioned by security agents, and unwillingness to distance oneself or denounce the activist raises the risk to the individual, even if they are not prominent activists themselves. In sum, the profile of family members can impact the state's reactions, even though the lack of active support or human rights work doesn't in and of itself guarantee safety.

CHRI (e-post august 2021) mener at familier i all hovedsak har lært seg å holde en lav profil for å unngå å tiltrekke seg oppmerksomhet fra sikkerhetsstyrker.

En avgjørende faktor vil likevel være hva myndighetene ønsker å oppnå i det enkelte tilfellet, og hvor viktig det er for dem å ramme personen i eksil. Fengslingen av faren til Yashar Khameneh, Facebook-satirikerens omtalt i kapittel 5.2., viser at pårørende som angivelig verken har støttet sitt familiemedlem, eller på annen måte har drevet med regimekritisk aktivitet, også har blitt rammet. Sønnen hevdet faren hadde advart ham mot å poste innlegg på siden, og klandret ham for at det fikk konsekvenser for familien. Myndighetene skal ha hevdet at Yashar Khameneh ikke egentlig var student, og anklaget faren for at pengene han hadde sendt til sønnens studier, var finansiering av anti-religiøse aktiviteter (CHRI 2012; Naghipajouh 2012).

I et annet tilfelle CHRI viser til (e-post august 2021), har familiemedlemmet en kjent profil fra før. Likevel er det vanskelig å vurdere hvilken betydning det har for måten han blir behandlet på. Saken gjelder faren til journalisten Niloufar

Gholami, som er tilknyttet et Open Society Foundation i Tyskland og bosatt i Tyrkia. I juli 2021 fortalte hun at faren hadde blitt innkalt til avhør flere ganger de siste månedene, og blitt truet med reaksjoner dersom han ikke samarbeidet. Han hadde selv nylig returnert fra Tyrkia hvor han hadde forsøkt å få asyl. Datteren omtaler ham som tidligere politisk fange og formann for Teheran Metropolitan Bus Drivers Union, men viser til at målet med trakasseringen er å stilne henne:

Since [his return to Iran] he has been summoned to the Intelligence Ministry and questioned numerous times, often over the phone, without written summons, in violation of the law. In the last instance on Tuesday July 13th, he was summoned to the Shahid Moghaddas Courthouse and told he must either cooperate with the Intelligence Ministry or go to Evin Prison's Ward 209. They are trying to silence me as a journalist and political activist. They told my father I must stop my activities. They also exerted more pressure by hacking my mother's Telegram (messaging app) account and downloaded personal information and photos of me and showed them to my father and told him that they could easily get hold of me. They threatened him. They told him to go to Turkey and meet with me and carry out a plot (Intervju med Iran International 13. juli 2021, oversatt og gjengitt av CHRI, e-post august 2021).

6.1 Hva vet vi om profilene til domfellede familiemedlemmer?

Å holde en lav profil er heller ingen garanti for å unngå straffeforfølgelse, selv om det ifølge CHRI er ganske få rapporterte tilfeller. Felles for de sakene CHRI viser til (e-post august 2021), er at de er preget av såkalte «trumped-up charges», og at eksilaktivisten den straffedømte er i slekt med, har en høy profil.

Det å ha mottatt pengeoverføringer fra en prominent regimekritiker i utlandet, kan for eksempel bli vektlagt i en straffesak. Et tilsynelatende entydig eksempel på en domfellelse av et lavprofilert familiemedlem, er saken mot broren til journalisten Houshang Assadi, Davoud Assadi (se kap. 3.4.3). Han ble i 2016 dømt til fem års fengsel for forbrytelser mot nasjonal sikkerhet, og ifølge advokaten hans var dommen basert på pengeoverføringer fra broren. Pengene skulle angivelig gå til farens helseutgifter. CHRI mener (e-post august 2021) dette er et eksempel på en straffedømt person som verken støttet sitt familiemedlem, eller hadde en aktivistprofil selv.

Betydningen av å ta offentlig avstand fra en aktivistisk slektning, illustreres av saken mot broren til Masih Alinejad, Alireza Alinejad. I tillegg til å nekte å fordømme søsteren, fortalte han om myndighetenes press og trakassering i videoer publisert på søsterens twitter-konto. I motsetning til andre familiemedlemmer, som tilsynelatende enten har forholdt seg tause eller offentlig tatt avstand fra Masih Alinejad, og dermed unngått straff (om enn ikke annen trakassering, se

kap. 5.2.1), ble han altså dømt til åtte års fengsel i juli 2020 for forbrytelser mot nasjonal sikkerhet (CHRI 2020a).

I andre straffesaker er det mindre åpenbart hvor stor betydning familietilknytningen til en regimemotstander i eksil har. Saken mot forfatteren Hamid Namjoo, som ble dømt til ett års fengsel i 2020 for propaganda mot regimet, er et eksempel på det. Han var tiltalt for å ha publisert en bok og artikler i utlandet, og kontakten med broren – sangeren og regimekritikeren Mohsen Namjoo – var kun en av flere andre regimefiendtlige handlinger som ble nevnt i dommen (se omtale av saken på s. 14). CHRI (e-post august 2021) trekker likevel frem denne saken som et eksempel på et familiemedlem som verken var en prominent dissident, eller aktivt støttet slektningen i eksil.

I Landinfos notat om opposisjonsgruppen MKO gjengir vi eksempler på straffeforfølgelse hvor det er uklart om årsaken i hovedsak er kontakt med et familiemedlem i MKO, eller personens egne aktiviteter. I noen tilfeller synes det å være en kombinasjon – at man selv tidligere har vært tilknyttet organisasjonen, og samtidig har oppsøkt eller pleid kontakt med slektninger som er aktive medlemmer eller støttespillere. Det har også blitt påpekt at myndighetene forsøker å knytte arresterte demonstranter til MKO, som de betegner som en terrororganisasjon og beskylder for å stå i ledtog med fremmede makter. Sakene får dermed en mer alvorlig karakter (se Landinfo 2021, s. 34-35).

7 Nær familie er mest utsatt

Av eksemplene Landinfo har sett i arbeidet med dette notatet, synes først og fremst nære familiemedlemmer å være rammet – det vil si foreldre, søsken, ektefeller og barn. Det finnes imidlertid også rapporteringer om at fjernere slektninger kan bli trukket inn. For eksempel kan de bli presset til å avgi personlige opplysninger om en eksilaktivist, eller ta på seg oppdrag som mer aktive informanter (Alinejad 2018; Michaelsen 2021, s. 21).

I en rapport om iransk-kurdiske partier i Nord-Irak, sier en journalist bosatt i regionen til danske utlendingsmyndigheter (DIS 2020b, s. 81):

Generally, the Intelligence Service will target close family members (mother, father and siblings) first. Hereafter relatives more broadly are targeted. In some cases also friends of the activist can be targeted.

Ansatte i BBC Persian har også fortalt at mange av deres venner har blitt avhørt av etterretningsoffiserer (Dyke 2020, s. 22; NUJ 2021).

8 Reaksjoner mot familiene til opposisjonelle i Iran

Dette kapittelet beskriver noen av reaksjonene som har rammet familiene til aktivister og dissidenter som oppholder seg i Iran. Oversikten viser at taktikken og strategiene i stor grad samsvarer med det familiene til eksildissidenter kan oppleve. Det er mange eksempler på at myndighetene utnytter pårørende som pressmidler for å oppnå det de ønsker overfor regimekritikere, og at de også forsøker å hindre familier i å uttale seg om saker offentlig. Som vist nedenfor, rapporteres det om press, trusler, arrestasjoner og straffeforfølgelse, i tillegg til andre sosiale og økonomiske sanksjoner. FNs spesialrapportør for menneskerettigheter i Iran meldte i januar 2020 at trakasseringen av familiemedlemmer hadde blitt mer åpenbar (UN Special Rapporteur 2020a, s. 10):

According to information received, in recent months families of human rights defenders, lawyers and activists have been facing more blatant harassment and pressure from the authorities, even arrest. Such treatment appears to be connected to their relatives' work on human rights.

8.1 Trusler og reaksjoner mot familiene til fengslede

Omfanget av reaksjoner mot familiene til varetektsfengslede personer som er anklaget for forbrytelser mot nasjonal sikkerhet, skal ha økt de siste tiårene. Det dreier seg om både trusler, arrestasjoner og fengslinger, særlig med det formål å fremtvinge tilståelser. Fengslede kan for eksempel bli truet med at pårørende vil bli skadet eller voldtatt dersom de ikke samarbeider og tilstår, og at de selv må ta skylden dersom truslene blir realisert (FIDH & Justice For Iran 2020, s. 30-32; Ghajar 2020).

Abolfazl Karimi var 18 år da han ble arrestert i forbindelse med demonstrasjonene i november 2019. Han har skrevet om avhørene, truslene mot hans nærmeste og behandlingen han ble utsatt for i et klagebrev, som delvis er gjengitt av Iran Wire (Ghajar 2020):

“I was interrogated for two days in Evin. They said, ‘if you do not speak, we will bring your mother here and ... we will bring your girlfriend here and rape her.’ The security forces then asked the teenager to confess that he was carrying a gun during the November 2019 popular protests.

I noen tilfeller skal familiemedlemmer også ha blitt brakt til fengselet og behandlet respektløst foran den fengslede. Den kurdiske organisasjonen Hengaw (intervjuet av DIS 2020b, s. 63) viser til et tilfelle der sikkerhetsstyrker skal ha truet med å voldta kona til en fengslet foran ham, og også forsøkt å tvinge ham til å skille seg fra henne. Det er videre rapportert at pårørende har blitt arrestert og torturert i naboceller, slik at den fengslede skal høre hva som skjer. Dette skal for eksempel ha skjedd med broren til menneskerettighetsaktivisten Rouzhin

Mohammad. Han var angivelig ikke politisk aktiv selv (FIDH & Justice For Iran 2020, s. 30).

Trusler og reaksjoner har også rammet familien til Navid Afkari, bryteren som ble henrettet i september 2020 for drapet på en sikkerhetsvakt under demonstrasjoner som fant sted i august 2018.⁷ Navid og broren Vahid ble arrestert i september 2018 etter å ha deltatt i demonstrasjonene. En tredje bror, Habib, ble arrestert av samme årsak noen måneder senere. Ifølge Vahid Afkari truet avhørsledere med å fengsle, drepe eller på annen måte skade øvrige medlemmer av familien, inkludert å forgripe seg seksuelt på moren og søsteren. Faren og Vahids svoger ble også kortvarig arrestert høsten 2018 (Amnesty International 2021a, s. 2).

Pårørende har blitt tiltalt for fornærmelser mot tjenestemenn

Familiemedlemmer som har klaget på behandlingen av sine fengslede, har i enkelte tilfeller blitt tiltalt for ærekrenkelse og/eller fornærmelse. I juni 2019 ble for eksempel faren til Afkari-brødrene, Hossein Afkari, dømt til 1 års fengsel og 70 piskeslag for å ha ærekrenket og fornærmet en tjenestemann i rettsvesenet. Dette skjedde etter at han hadde anklaget hovedetterforskeren i saken mot sønnene for tortur. Domstolen suspenderte riktignok halvparten av straffen, og i august samme år annullerte en ankedomstol hele dommen (se mer i Amnesty International 2021a, s. 11-12).

Personer som soner dommer, har også opplevd at nær familie har blitt rammet av reaksjoner, blant annet tiltaler om fornærmelse. Disse to tilfellene har sitt utspring i konfrontasjoner/krangler med offentlige tjenstepersoner i forbindelse med arrestasjon og fengselsbesøk:

- Hanieh og Ensieh Daemi, søstrene til den straffedømte menneskerettighetsaktivisten Atena Daemi, ble i 2017 idømt betingede fengselsstraffer på tre måneder for «insulting public officers on duty». Tiltalen skyldtes konfrontasjonen alle søstrene hadde hatt med Revolusjonsgardens tjenestemenn da Atena ble arrestert i november 2016. Arrestasjonen skal ha foregått på en ulovlig måte – ifølge Atena brukte tjenestemennene ansiktsmasker og presenterte verken ID eller arrestordre. De skal også ha slått og brukt pepperspray på Atena da hun motsatte seg arrestasjonen (Amnesty International 2017).

Atena Daemi soner en dom på 7 år i Evin fengsel, og startet i april 2017 en sultestreik for å protestere mot domfellelsen av søstrene. Hun anklaget sikkerhetsmyndighetene for å trakassere familiemedlemmer i den hensikt å påføre politiske fanger ytterligere lidelse (Amnesty International 2017).

⁷ I og 2017 og 2018 var det flere store demonstrasjoner i Iran, hovedsakelig utløst av frustrasjon over regimets håndtering av de økonomiske problemene i landet.

- Mehraveh Khandan, den 20 år gamle datteren til den straffedømte menneskerettighetsadvokaten Nasrin Sotoudeh, ble arrestert uten forvarsel i august 2020. Hun ble løslatt mot kausjon samme dag, men stilt for retten i oktober tiltalt for «insult and assault» mot en kvinnelig sikkerhetsvakt i morens fengsel. Tiltalen skyldtes en verbal krangel ett år tidligere i fengselets besøkshall, hvor stemningen ifølge faren ofte er svært spent på grunn av sikkerhetsvaktens trakassering av innsatte og besøkende (CHRI 2020b, d).

CHRI mener hensikten med tiltalen mot Mehraveh Khandan var å tvinge moren til å avslutte en sultestreik i Evin-fengselet. Nasrin Sotoudeh soner en dom på 38 års fengsel (CHRI 2020b, d).⁸

Innsattes rett til å ha kontakt med barn begrenses

Et annet virkemiddel det rapporteres om, er hvordan myndighetene presser fengslede ved å begrense retten de har til å ha kontakt med barna sine. Dette skal ha rammet familiene til innsatte kvinner som Narges Mohammadi, Nasrin Sotoudeh og Nazanin Zaghari-Ratcliffe (Ghajar 2020). Etter iransk lov har alle innsatte, også politiske fanger, rett til å treffe og korrespondere med sin nærmeste familie regelmessig (Code of the State Prisons and Security and Corrective Measures Organization 2010/2011; U.S. Department of State 2021).⁹

8.2 Press om å inkriminere og fordømme aktivister i nær familie

Familier blir også forsøkt presset til å inkriminere sine nærmeste og ta avstand fra aktivitetene deres på statlig TV. De som motsetter seg dette, risikerer å bli fengslet og tiltalt for ulovlig politisk aktivitet, selv om de ikke er involvert i aktivisme eller opposisjonell virksomhet. Etterlatte av henrettede personer har også blitt presset til å lese opp utsagn diktert av sikkerhetsstyrker i statlige TV-sendinger (FIDH & Justice For Iran 2020, s. 30-32; Ghajar 2020).

Press og trusler om å inkriminere nære familiemedlemmer har videre rammet etterlatte av fengslede som har omkommet i mistenkelige omstendigheter (se kap. 8.3).

⁸ Mannen til Nasrin Sotoudeh, Reza Khandan, er selv omtalt som aktivist. Han ble dømt til 6 års fengsel januar 2019 for «conspiring against national security» og «propaganda against the system». Khandan har kjempet for konas løslatelse og mot landets hijablover, og ble arrestert i september 2018 etter å ha postet kritiske innlegg på Facebook. Khandan ble også idømt et toårig forbud mot å forlate landet og mot å bedrive «online-aktiviteter» (CHRI 2019; RFE/RL 2019).

⁹ Narges Mohammadi er talskvinne for organisasjonen Defenders of Human Rights Center. Hun har sonet fengselsstraffer, blant annet for sine menneskerettighetsaktiviteter. Ektemannen Taghi Rahmani er også omtalt som aktivist. Tvillingene deres skal i perioder gjennom flere år ha blitt nektet tilgang til moren. I en video publisert i juli 2020, forteller de at de ikke har fått snakke med moren på telefon på elleve måneder (Ghajar 2020).

Aktivistene selv blir også presset til å angre sine handlinger på statlig TV. Flere fengslede kvinnerettsforkjempere som har deltatt i White Wednesday-kampanjen, skal ha blitt truet med at deres nærmeste ville bli arrestert dersom de ikke medvirket i slike propagandainnslag. Amnesty International (2019a) viser til to tilfeller der mødrene til disse aktivistene også ble arrestert .

8.3 Krav om taushet og reaksjoner for brudd på det

Pårørende til arresterte, straffedømte og henrettede personer skal også bli advart mot å uttale seg om saker offentlig. Den kurdiske organisasjonen Hengaw (intervjuet av DIS 2020b, s. 63) hevder at fengslede kan bli utsatt for mer alvorlig tortur dersom familien ikke innretter seg etter kravet om hemmelighold. Pårørende kan for eksempel bli vist videoer av at deres fengslede familiemedlem gråter og ber dem holde saken hemmelig (DIS 2020b, s. 63).

Etter protestbølgene de senere årene skal familiene til straffedømte demonstranter ha opplevd å bli truet til taushet (UN Special Rapporteur 2020b, s. 5). For eksempel skal familiene til fem demonstranter som i 2018 ble dømt til døden av en revolusjonsdomstol i Isfahan, ha blitt advart mot å offentliggjøre opplysninger om saken eller organisere en markering. Da Høyesterett opprettholdt dødsstraffen mot de fem demonstrantene i juli 2020, skal både familiene og menneskerettighetsaktivister ha vært bekymret for at henrettelsene skulle bli gjennomført i hemmelighet i Isfahan fengsel (Iran International 2020). Per januar 2021 var henrettelsene fortsatt ikke gjennomført (Amnesty International 2021b). Landinfo har ikke nyere informasjon om saken.

Personer har også blitt straffeforfulgt for å ha trosset kravet om taushet. Farangis Mazloom, moren til den fengslede journalisten Soheil Arabi, ble idømt fengselsstraff av en revolusjonsdomstol i juli 2020. Kilder oppgir ulik lengde på fengselsstraffen – både 18 måneder (U.S. Department of State 2021, s. 25) og 6 år (RSF 2020b) er nevnt. Mazloom skal ha informert offentligheten om fengselsforholdene og den nedverdiggende behandlingen sønnen ble utsatt for. Hun var tiltalt for «meeting and plotting against state security» og «anti-government propaganda». Sønnen hennes mottok RSFs pressefrihetspris i 2017 (RSF 2019; 2020b, s. 25).

Kravet om hemmelighold kan i tillegg gjelde for familiene til henrettede og drepte personer. Ifølge kilder advarer myndighetene mot å arrangere offentlige minnemarkeringer for henrettede fanger og personer som er drept av iranske sikkerhetsstyrker, eller som har omkommet under mistenkelige omstendigheter. Pårørende som søker svar og rettferdighet har blitt rammet av trusler og reaksjoner:

- Den iransk-kanadiske sosiologen og miljøforkjemperen Kavous Seyed-Emami¹⁰ ble i januar 2018 arrestert på grunn av anklager om å ha spionert for Israel og CIA. Han døde kort tid etter å ha blitt fengslet, og myndighetene kunngjorde raskt at han hadde begått selvmord, noe både familien og menneskerettighetsgrupper betviler. Flere medlemmer av familien skal ha blitt utsatt for press og trusler. Kilder viser til at kona, Maryam Mombeini, ble avhørt og forsøkt presset til å signere en «tilståelse» om at mannen var spion før dødsfallet var kjent. Hun skal også ha blitt truet til å skrive under på at hun ikke skulle snakke med media (HRW, CHRI, Justice for Iran & Amnesty International 2018; Maza 2018).

I tiden etter dødsfallet ble kjent, og saken fikk stor oppmerksomhet, økte trakasseringen: Den ene sønnen mottok drapstrusler på SMS og sosiale media, og boren til den avdøde ble tvunget til å avgi en uttalelse om at han hadde sett liket, og trodde dødsårsaken var selvmord. Uttalelsen ble filmet, og opptaket ble vist på statlig TV. Revolusjongarden raidet også familiens hjem og beslagla eiendeler som de truet med å frata dem permanent dersom familien anmeldte saken (HRW et al. 2018).

- Flere medlemmer av familien til Pouya Bakhtiari, som ble drept av sikkerhetsstyrker under demonstrasjonen i november 2019, skal ha blitt arrestert da de forsøkte å gjennomføre en minneseremoni for ham. Faren Manouchehr Bakhtiari ble dessuten dømt til fengsel i 3,5 år og eksil i 2,5 år for å ha protestert mot drapet på sønnen og krevd ansvarliggjøring av iranske myndigheter (HRANA 2021; U.S. Department of State 2021, s. 22).
- Likeledes skal familien til Navid Afkari ha opplevd at truslene mot dem ble mer intensive i ukene etter henrettelsen 12. september 2020. Ifølge Amnesty International (2021a, s. 12) advarte både juridiske myndigheter, politi og etterretningsagenter familien mot å snakke om det som hadde skjedd. De ble truet med at de to andre fengslede brødrene, Vahid og Habib Afkari, enten ville bli drept, overført til et fengsel langt fra hjemstedet eller plassert i isolasjon. Familien ble ifølge rapporteringer (Amnesty International 2021a, s. 12) også selv truet med arrestasjon og drap.¹¹

Vahid og Habib Afkari har for øvrig sittet i isolasjon siden september 2020, angivelig som gjengjeldelse for at de ba om å få vite hvor broren hadde blitt flyttet, og hva som hadde skjedd med ham. Da familiemedlemmer protesterte mot den vedvarende isolasjonen i juni 2021, skal de ha blitt slått av sivilkledde agenter for regimet (UN Secretary-General 2021, s. 7-8). Vahid og Habib

¹⁰ Han drev Persian Wildlife Heritage Foundation (PWHF) fra Teheran (Maza 2018).

¹¹ Familien skal også ha blitt tvunget til å begrave Navid Afkari på en avsidesliggende gravplass 75 km fra hjembyen Shiraz. Dette skjedde om natten umiddelbart etter henrettelsen, i nærvær av sikkerhets- og etterretningsfolk. Familien fikk ikke se hele liket. Myndighetene skal også ha hindret dem i å sette opp en gravstein, og beskyldes også for å ha vanhelliget gravstedet (Amnesty International 2021a, s. 12).

Afkari soner fengselsstraffer på henholdsvis 33 år og 9 måneder og 15 år (Amnesty International 2021a, s. 5-6).

8.4 Andre reaksjoner

Andre typer reaksjoner som frysing av bankkonti og utreiseforbud er også rapportert. Familien til Nasrin Sotoudeh har blitt utsatt for begge deler. I februar 2021 ble ektemannen Reza Khandans bankkonto frosset uten begrunnelse, og i 2012 ble både han og datteren ilagt utreiseforbud (Radio Zamaneh 2012). Et utreiseforbud ble også ilagt Maryam Mombeini etter at mannen Kavous Seyed-Emami døde i forvaring i 2018. Det innebar at hun ikke kunne gjenforenes med familien i Canada (HRW et al. 2018).

Det meldes også om at pårørende blir innkalt til avhør hos etterretningen, og at de utsettes for andre typer økonomiske og sosiale sanksjoner. Den avdøde politiske aktivisten og tidligere «chancellor» ved universitetet i Teheran, Mohammad Maliki, fortalte i 2014 at familien hadde blitt utsatt for trakassering i mange år. Myndighetene skal ha konfiskert sønnens høyskolediplom, forhindre ham fra å ta universitetsksamener, innkalt ham til etterretningen flere ganger, satt ham under press og stilt ham spørsmål om forhold han ikke var en del av (CHRI 2014).

9

Referanser

- Adamson, Fiona B. & Tsourapas, Gerasimos (2020, juli). *At Home and Abroad: Coercion-by-Proxy as a Tool of Transnational Repression*. Washington, D.C.: Freedom House. Tilgjengelig fra https://freedomhouse.org/sites/default/files/2020-07/07092020_Transnational_Repression_Globalization_Collection_of_Essays_FINAL_.pdf [lastet ned 18. juni 2021].
- Alinejad, Masih (2018, 31. juli). My Sister Disowned Me on State TV. *New York Times*. Tilgjengelig fra <https://www.nytimes.com/2018/07/31/opinion/iran-hijab-feminist.html> [lastet ned 22. juni 2021].
- Alinejad, Masih (2020, 10. august). Opinion: Iranian officials have declared they want to kidnap me. It's happened to others before. *Washington Post*. Tilgjengelig fra <https://www.washingtonpost.com/opinions/2020/08/10/iranian-officials-have-declared-they-want-kidnap-me-its-happened-others-before/> [lastet ned 22. juni 2021].
- Amnesty International (2017). *Iran: Further Information: Iranian human rights defender on hunger strike: Atena Daemi*. London: Amnesty International. Tilgjengelig fra <https://www.amnesty.org/en/documents/mde13/6096/2017/en/> [lastet ned 21. oktober 2021].
- Amnesty International (2019a, 15. juli). *Iran: Cruel campaign to extract propaganda 'confessions' from protesters against compulsory veiling*. London: Amnesty International. Tilgjengelig fra <https://www.amnesty.org/en/latest/press-release/2019/07/iran-cruel-campaign-to-extract-propaganda-confessions-from-protesters-against-compulsory-veiling/> [lastet ned 7. november 2021].
- Amnesty International (2019b, 25. september). *Iran: Family of women's rights activist arrested in despicable attempt to intimidate her into silence*. London: Amnesty International. Tilgjengelig fra <https://www.amnesty.org/en/latest/press-release/2019/09/iran-family-of-womens-rights-activist-arrested-in-despicable-attempt-to-intimidate-her-into-silence/> [lastet ned 5. september 2021].
- Amnesty International (2021a, 26. juni). *Iran: Harrowing accounts of torture committed with impunity - new findings of Afari brothers*. London: Amnesty International. Tilgjengelig fra <https://www.ecoi.net/en/file/local/2054522/MDE1343492021ENGLISH.PDF> [lastet ned 12. oktober 2021].
- Amnesty International (2021b, 20. januar). *Iran: International action needed to break authorities' cycle of protest bloodshed*. London: Amnesty International. Tilgjengelig fra <https://www.ecoi.net/en/file/local/2043950/MDE1335462021ENGLISH.PDF> [lastet ned 20. oktober 2021].
- AP, dvs. Associated Press (2020, 1. august). Iran Says It Detained Leader of California-Based Exile Group. *New York Times*. Tilgjengelig fra <https://www.nytimes.com/2020/08/01/world/middleeast/iran-jamshid-sharmahd-arrested-kingdom-assembly.html> [lastet ned 5. oktober 2021].
- BBC News (2021, 25. juni). BBC appeals to UN over Iran's harassment of Persian service staff. *BBC News*. Tilgjengelig fra <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-57599746> [lastet ned 13. september 2021].
- Chase, Steven (2020, 26. november). Victims of foreign-state-sponsored harassment in Canada recount threats of rape, murder and harm to families. *The Globe and Mail*. Tilgjengelig fra <https://www.theglobeandmail.com/politics/article-victims-of-foreign-state-sponsored-harassment-in-canada-recount/> [lastet ned 13. september 2021].

- CHRI, dvs. Center for Human Rights in Iran (2012, 3. juli). *Father of Facebook Page Contributor Arrested, Threatened to Execution*. New York: CHRI. Tilgjengelig fra <https://www.iranhumanrights.org/2012/07/yashar-khameneh/> [lastet ned 6. august 2021].
- CHRI (2014, 7. februar). *Political Activist Mohammad Maleki, 80, Writes Open Letter to President About Harassment of Family Members*. New York: CHRI. Tilgjengelig fra <https://www.iranhumanrights.org/2014/02/maleki-letter/> [lastet ned 21. oktober 2021].
- CHRI (2016, 29. april). *Revolutionary Guards Going after Family Members of Iranian Journalists Living Abroad*. New York: CHRI. Tilgjengelig fra <https://www.iranhumanrights.org/2016/04/davoud-assadi/> [lastet ned 24. august 2021].
- CHRI (2020a, 16. juli). *Activist's Brother Sentenced to Eight Years in Prison, Collective Punishment of Families Continues in Iran*. New York: CHRI. Tilgjengelig fra <https://www.iranhumanrights.org/2020/07/activists-brother-sentenced-to-eight-years-in-prison-collective-punishment-of-families-continues-in-iran/> [lastet ned 23. august 2021].
- CHRI (2020b, 18. august). *Nasrin Sotoudeh's Daughter Detained, Persecution of Imprisoned Lawyer's Family Intensifies*. New York: CHRI. Tilgjengelig fra <https://iranhumanrights.org/2020/08/nasrin-sotoudehs-daughter-detained-persecution-of-imprisoned-lawyers-family-intensifies/> [lastet ned 13. oktober 2021].
- CHRI (2020c, 28. april). *Novelist Brother of "Iran's Bob Dylan" Loses Appeal Against Politically Motivated Prison Sentence*. New York: CHRI. Tilgjengelig fra <https://iranhumanrights.org/2020/04/novelist-brother-of-irans-bob-dylan-loses-appeal-against-politically-motivated-prison-sentence/> [lastet ned 23. august 2021].
- CHRI (2020d, 27. oktober). *Sotoudeh's Daughter Defends Herself in Court against Bogus Charges*. New York: CHRI. Tilgjengelig fra <https://iranhumanrights.org/2020/10/sotoudehs-daughter-defends-herself-in-court-against-bogus-charges/> [lastet ned 13. oktober 2021].
- CHRI (u.å.-a). *What We Do*. New York: CHRI. Tilgjengelig fra https://www.iranhumanrights.org/what_we_do/ [lastet ned 7. november 2021].
- CHRI (u.å.-b). *Who We Are*. New York: CHRI. Tilgjengelig fra https://www.iranhumanrights.org/who_we_are/ [lastet ned 7. november 2021].
- CHRI, HRW, Abdorrahman Boroumand Center, All Human Rights for All in Iran, Arseh Sevom, Association for Human Rights in Kurdistan of Iran-Geneva, ... Small Media (2019, 2. oktober). *Joint Letter on the Arrests of Activists' Relatives by the Iranian Government*. New York: CHRI. Tilgjengelig fra <https://www.iranhumanrights.org/2019/10/joint-letter-on-the-arrests-of-activists-relatives-by-the-iranian-government/> [lastet ned 23. oktober 2021].
- Code of the State Prisons and Security and Corrective Measures Organization (2010/2011). آیین نامه اجرایی سازمان زندان ها و اقدامات تأمینی و تربیتی کشور [Implementing Code of the State Prisons and Security and Corrective Measures Organization]. Tilgjengelig fra <https://www.prisons.ir/page-main/fa/0/form/pId77> [lastet ned 15. november 2021].
- DFAT, dvs. Department of Foreign Affairs and Trade (Australia) (2020, 14. april). *DFAT Country Information Report Iran*. Canberra: DFAT. Tilgjengelig fra <https://www.dfat.gov.au/sites/default/files/country-information-report-iran.pdf> [lastet ned 6. oktober 2021].
- DIS, dvs. Danish Immigration Service (2020a, juli). *Iran. November 2019 Protests*. København: DIS. Tilgjengelig fra

https://www.ecoi.net/en/file/local/2033026/COI_brief_report_iran_nov_2019_protest_july_2020.pdf [lastet ned 5. november 2021].

DIS (2020b, februar). *Iranian Kurds. Consequences of political activities in Iran and KRI.*

København: Danish Immigration Service. Tilgjengelig fra

<https://www.ecoi.net/en/file/local/2024578/Report+on+Iranian+Kurds+Feb+2020.pdf> [lastet ned 25. juni 2021].

DIS & DRC, dvs. Danish Refugee Council (2018, februar). *Issues concerning persons of ethnic minorities, Kurds and Ahwazi Arabs.* København: DIS & DRC,. Tilgjengelig fra

https://www.ecoi.net/en/file/local/1426253/1788_1520517984_issues-concerning-persons-of-ethnic-minorities-including-kurds-and-ahwazi-arabs.pdf [lastet ned 1. september 2021].

DIS, DRC & Landinfo (2013, 30. september). *Iranian Kurds; On Conditions for Iranian Kurdish Parties in Iran and KRI, Activities in the Kurdish Area of Iran, Conditions in Border Area and Situation of Returnees from KRI to Iran; 30 May to 9 June 2013.* København: DIS, DRC & Landinfo. Tilgjengelig fra https://www.ecoi.net/en/file/local/1133789/1226_1380796700_fact-finding-iranian-kurds-2013.pdf [lastet ned 3. september 2021].

Dyke, Drewery (2020, 26. juni). *In the Name of Security. Human rights violations under Iran's national security laws.* London: Ceasefire Centre for Civilian Rights & Minority Rights Group International. Tilgjengelig fra https://minorityrights.org/wp-content/uploads/2020/06/In-the-Name-of-Security_Iran_EN_June20.pdf [lastet ned 14. juni 2021].

Emery, Sean (2010, 10. januar). How Iran intimidates protesters abroad. *Orange County Register.* Tilgjengelig fra <https://www.ocregister.com/2010/01/10/how-iran-intimidates-protesters-abroad/> [lastet ned 31. august 2021].

FIDH, dvs. International Federation for Human Rights & Justice For Iran (2020, juni). *Orwellian state: Islamic Republic of Iran's State Media as a Weapon of Mass Suppression.* London/Paris: FIDH & Justice for Iran. Tilgjengelig fra <https://justice4iran.org/wp-content/uploads/2020/06/ORWELLIAN-STATE-ISLAMIC-REPUBLIC-OF-IRAN%E2%80%99S-STATE-MEDIA-AS-A-WEAPON-OF-MASS-SUPPRESSION-English-1.pdf> [lastet ned 15. juni 2021].

Freedom House (2021, 4. februar). *Out of Sight, Not out of Reach: The Global Scale and Scope of Transnational Repression.* Washington D.C.: Freedom House. Tilgjengelig fra <https://freedomhouse.org/report/transnational-repression/iran> [lastet ned 31. august 2021].

Ghajar, Aida (2020, 23. juli). Iranian Authorities Punish Families of Activists. *Iran wire.* Tilgjengelig fra <https://iranwire.com/en/features/7346> [lastet ned 26. mai 2021].

HRANA, dvs. Hurman Rights Activist News Agency (2021, 21. juli). Manouchehr Bakhtiari, the father of Pouya Bakhtiari, one of the victims of the November 2019 nationwide protests, was sentenced to imprisonment and exile. *HRANA.* Tilgjengelig fra <https://www.en-hrana.org/manouchehr-bakhtiari-sentenced-to-imprisonment-and-exile/> [lastet ned 8. september 2021].

HRW, dvs. Human Rights Watch (2012, 2. februar). *Iran: Stop Holding Reporters' Relatives Hostage.* New York: HRW. Tilgjengelig fra <https://www.hrw.org/news/2012/02/02/iran-stop-holding-reporters-relatives-hostage> [lastet ned 1. september 2021].

HRW (2021, 27. mai). *Iran: Ukraine Airline Victims' Families Harassed, Abused.* New York: HRW. Tilgjengelig fra <https://www.hrw.org/news/2021/05/27/iran-ukraine-airline-victims-families-harassed-abused> [lastet ned 2. september 2021].

- HRW, CHRI, dvs. Center for Human Rights in Iran, Justice for Iran & Amnesty International (2018, 13. mars). *Iran: Stop Persecuting Families of People Who Died in Jail* New York: HRW & CHRI. Tilgjengelig fra <https://www.hrw.org/news/2018/03/13/iran-stop-persecuting-families-people-who-died-jail> [lastet ned 22. oktober 2021].
- IFJ, International Federation of Journalists (2020, 9. mars). *Iran: IFJ denounces the systematic harassment against BBC Persian journalists at the Human Rights Council* Brussel: IFJ. Tilgjengelig fra <https://www.ifj.org/media-centre/news/detail/category/press-releases/article/iran-ifj-denounces-the-systematic-harassment-against-bbc-persian-journalists-at-the-human-rights-co.html> [lastet ned 22. juni 2021].
- IHRDC, dvs. Iran Human Rights Documentation Center (2011, 10. november). *Surviving Rape in Iran's Prisons*. New Haven: Iran Human Rights Documentation Center. Tilgjengelig fra <https://iranhrdc.org/surviving-rape-in-irans-prisons/> [lastet ned 26. mai 2021].
- Iran International (2019, 24. november). Islamic Republic's harassment of family members of Iran International staff. *Iran International*. Tilgjengelig fra <https://iranintl.com/en/iran/islamic-republic%E2%80%99s-harassment-family-members-iran-international-staff> [lastet ned 21. juni 2021].
- Iran International (2020, 31. juli). Threats against families of five prisoners on death sentence. *Iran International*. Tilgjengelig fra <https://iranintl.com/en/iran/threats-against-families-five-prisoners-death-sentence> [lastet ned 3. september 2021].
- IRB Canada, dvs. Immigration and Refugee Board of Canada (2015, 10. mars). *Iran: Treatment by Iranian authorities of failed refugee claimants and family members of persons who have left Iran and claimed refugee status (2011-February 2015)*. Ottawa: IRB Canada. Tilgjengelig fra <https://www.refworld.org/docid/551e5d1e4.html> [lastet ned 22. juni 2021].
- Landinfo (2020, 2. april). *PDKI – Democratic Party of Iranian Kurdistan*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra <https://landinfo.no/wp-content/uploads/2020/04/Iran-temanotat-PDKI-02042020.pdf> [lastet ned 25. juni 2021].
- Landinfo (2021, 23. september). *Iran: Mojahedin-e Khalq Organization (MKO)*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra <https://landinfo.no/wp-content/uploads/2021/09/Temanotat-Iran-MKO-oppdatering-23092021.pdf> [lastet ned 23. november].
- Lucas, Scott (2020, 28. april). Iran Daily: 1 Year in Prison for Novelist Who Published Abroad. *EA Worldview*. Tilgjengelig fra <https://eaworldview.com/2020/04/iran-daily-1-year-in-prison-for-novelist-who-published-abroad/> [lastet ned 3. september 2021].
- Maza, Cristina (2018, 13. mars). Who Is Kavous Seyed-Emami? Sons of Environmentalist Who Died Mysteriously in Iranian Prison Want Answers, Plead for Mother's Safety. *Newsweek*. Tilgjengelig fra <https://www.newsweek.com/kavous-seyed-emami-environmentalist-iranian-prison-842501> [lastet ned 27. oktober 2021].
- Michaelsen, Marcus (2018). Exit and voice in a digital age: Iran's exiled activists and the authoritarian state. *Globalizations*, 15(2), 248-264. Tilgjengelig fra <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/14747731.2016.1263078?scroll=top&needAccess=true> [lastet ned 31. august 2021].
- Michaelsen, Marcus (2021, 26. februar). *Silencing Across Borders. Transnational repression and digital threats against exiled activists from Egypt, Syria and Iran*. Haag: Hivos Tilgjengelig fra <https://hivos.org/assets/2020/02/SILENCING-ACROSS-BORDERS-Marcus-Michaelsen-Hivos-Report.pdf> [lastet ned 31. august 2021].

- Migrationsanalys (2020, 8. juni). *Landinformation: Iran - Situationen för konvertiter och regimens övervakning av internet och sociala medier (version 1.0)*. Norrköping: Migrationsverket, Migrationsanalys. Tilgjengelig fra <https://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentSummaryId=44432> [lastet ned 27. august 2021].
- Naghijajouh, Yashar (2012, 20. juli). YouTube. *Interview with Yashar Khameneh on CNN*. Tilgjengelig fra https://www.youtube.com/watch?v=Z3QVXTM_n90 [lastet ned 7. september 2021].
- NUJ, dvs. National Union of Journalists (2021, 24. juni). *Unions highlight plight of Iranian journalists at UN event*. London: NUJ. Tilgjengelig fra <https://www.nuj.org.uk/resource/unions-highlight-plight-of-iranian-journalists-at-un-event.html> [lastet ned 1. september 2021].
- Radio Zamaneh (2012, 12. juli). Iran: Family Of Jailed Lawyer Banned From Travelling Abroad. *Eurasia Review*. Tilgjengelig fra <https://www.eurasiareview.com/12072012-iran-family-of-jailed-lawyer-banned-from-travelling-abroad/> [lastet ned 21. oktober 2021].
- Reuters (2021, 15. juli). Masih Alinejad: How Iran threatened and attempted to kidnap a US journalist. *Alarabiya news*. Tilgjengelig fra <https://english.alarabiya.net/features/2021/07/15/Masih-Alinejad-How-Iran-threatened-and-attempted-to-kidnap-a-US-journalist> [lastet ned 12. oktober].
- RSF, dvs. Reporters Without Borders (2017, 6. september). *How Iran tries to control news coverage by foreign-based journalists*. Paris: RSF. Tilgjengelig fra <https://rsf.org/en/news/how-iran-tries-control-news-coverage-foreign-based-journalists> [lastet ned 23. august 2021].
- RSF (2019, 26. august). *Iran is the world's biggest jailer of women journalists*. Paris: RSF. Tilgjengelig fra <https://rsf.org/en/news/iran-worlds-biggest-jailer-women-journalists> [lastet ned 13. september 2021].
- RSF (2020a, 22. januar). *Open letter about threats to Iranian journalists in six EU countries and US*. Paris: Reporters Without Borders. Tilgjengelig fra <https://rsf.org/en/news/open-letter-about-threats-iranian-journalists-six-eu-countries-and-us> [lastet ned 21. juni 2021].
- RSF (2020b, 22. juli). *Prison sentences for relatives of Iranian journalists* Paris: Reporters Without Borders. Tilgjengelig fra <https://rsf.org/en/news/prison-sentences-relatives-iranian-journalists> [lastet ned 22. juni 2021].
- Schectman, Joel (2021, 14. juli). U.S. charges four with plot to kidnap New York journalist critical of Iran. *Reuters*. Tilgjengelig fra <https://www.reuters.com/world/us/us-charges-iranian-nationals-with-kidnapping-2021-07-13/> [lastet ned 13. september 2021].
- Skille, Øyvind Bye, Strand, Tormod & Kjellberg, Janne (2018, 8. september). – Ba meg spionere på moren min. *NRK*. Tilgjengelig fra https://www.nrk.no/norge/xl/norsk-iransk-kvinne_-_-ba-meg-spionere-pa-moren-min-1.14197917 [lastet ned 30. august 2021].
- U.S. Department of State (2011, 11. april). *Country Report on Human Rights Practices 2010*. Washington, D.C.: U.S. Department of State. Tilgjengelig fra <https://www.ecoi.net/en/document/1299788.html> [lastet ned 14. juni 2021].
- U.S. Department of State (2021, 30. mars). *Iran 2020 Human Rights Report*. Washington D.C.: U.S. Department of State. Tilgjengelig fra <https://www.state.gov/wp-content/uploads/2021/03/IRAN-2020-HUMAN-RIGHTS-REPORT.pdf> [lastet ned 14. juni 2021].

UN Secretary-General (2021, 4. august). *Situation of human rights in the Islamic Republic of Iran. Report of the Secretary-General*. New York: UN General Assembly. Tilgjengelig fra https://www.ecoi.net/en/file/local/2060571/A_76_268_E.pdf [lastet ned 20. oktober 2021].

UN Special Rapporteur, dvs. UN Special Rapporteur on the situation of human rights in the Islamic Republic of Iran (2013, 28. februar). *Report of the Special Rapporteur on the situation of human rights in the Islamic Republic of Iran*. New York: UN Human Rights Council. Tilgjengelig fra https://www.ohchr.org/Documents/Countries/IR/A-HRC-22-56_en.pdf [lastet ned 27. august 2021].

UN Special Rapporteur, dvs. UN Special Rapporteur on the situation of human rights in the Islamic Republic of Iran (2020a, 28. januar). *Situation of human rights in the Islamic Republic of Iran. Report of the Special Rapporteur on the situation of human rights in the Islamic Republic of Iran**. New York: UN General Assembly. Tilgjengelig fra https://www.ohchr.org/Documents/Countries/IR/Report_of_the_Special_Rapporteur_on_the_situation_of_human_rights_in_the_Islamic_Republic_of_IranA4361.pdf [lastet ned 25. oktober 2021].

UN Special Rapporteur, dvs. UN Special Rapporteur on the situation of human rights in the Islamic Republic of Iran (2020b, 21. juli). *Situation of human rights in the Islamic Republic of Iran. Report of the Special Rapporteur on the situation of human rights in the Islamic Republic of Iran, Javaid Rehman*. New York: UN General Assembly. Tilgjengelig fra https://justice4iran.org/wp-content/uploads/2020/10/A_75_213_E.pdf [lastet ned 7. november 2021].

UN Special Rapporteurs (2020, 5. mars). *Mandates of the Special Rapporteur on extrajudicial, summary or arbitrary executions; the Special Rapporteur on the promotion and protection of the right to freedom of opinion and expression; [...]*. Genève: United Nations. Tilgjengelig fra <https://spcommreports.ohchr.org/TMResultsBase/DownloadPublicCommunicationFile?gId=25089> [lastet ned 21. juni 2021].

Wikipedia (sist oppdatert 22. oktober 2021). *Tudeh Party of Iran*. Wikipedia. Tilgjengelig fra https://en.wikipedia.org/wiki/Tudeh_Party_of_Iran [lastet ned 15. november 2021].

Muntlige kilder

CHRI, dvs. Center for Human Rights in Iran. E-post 3. august 2021

Mohammad Hedayati-Kakhki. Iransk jurist som underviser ved universitetet i Durham, Storbritannia. E-post 5. august 2021.

Representant for NCRI, dvs. National Council of Resistance in Iran. Telefonsamtale januar 2018.

Juridisk kilde i Iran. E-post 9. februar 2021.